

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

SENIOŘI JAKO CÍLOVÁ SKUPINA CESTOVNÍHO RUCHU
V OLOMOUCKÉM KRAJI
Diplomová práce
(Bakalářská)

Autor: Petr Vlk, Rekreologie - management rekreace a sportu

Vedoucí práce: Ing. Halina Kotíková, Ph.D.

Olomouc 2016

Bibliografická identifikace

Jméno a příjmení autora: Petr Vlk
Název diplomové práce: Senioři jako cílová skupina cestovního ruchu v Olomouckém kraji
Pracoviště: Katedra rekreologie, Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci
Vedoucí diplomové práce: Ing. Halina Kotíková, Ph.D.
Rok obhajoby bakalářské práce: 2016

Abstrakt: Tato bakalářská práce se zabývá cestováním seniorů v Olomouckém kraji. Počáteční kapitoly se zaměřují na syntézu poznatků, vztahujících se k bakalářské práci. Hlavním cílem práce je zjistit, jaké možnosti cestování nabízí Olomoucký kraj seniorům a jak jsou senioři spokojeni s touto nabídkou. Dílčí cíle zjišťují důležitost realizace kulturní, sportovní a lázeňské (zdravotní) aktivity pro seniory, důvody proč cestují nebo necestují, s kým cestují a v jakém období, jakým způsobem cestují a jaké informační zdroje využívají. K šetření byl použit anketní dotazník a to bylo provedeno v domovech pro seniory a v seniorských klubech v Olomouckém kraji.

Klíčová slova: senioři, stáří, stárnutí, cestovní ruch, seniorský cestovní ruch, Olomoucký kraj

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification

Author's first name and surname: Petr Vlk

Title of bachelor thesis: Seniors as a target group of tourism in the Olomouc Region

Department: Department of Rekreology, Fakulty of Physical Culture, Palacký University in Olomouc

Supervisor: Ing. Halina Kotíková, Ph.D.

The year of presentation: 2016

Abstract: Subject of this thesis is travelling of seniors in Olomouc region. Initial chapters focus on synthesis of knowledge related to topic of the thesis. The main objective of the thesis is to define travelling options for seniors in Olomouc region and also to determine level of seniors' satisfaction with these options and to highlight importance of cultural, sports and spa (health) activities for seniors. Other objectives are to define why or why not seniors travel, who they travel with, in which season of the year, what are the means of transport they use and which information channels they use. Survey was carried out in form of questionnaire in retirement homes and in senior clubs in Olomouc region.

Key words: seniors, old age, aging, tourism, senior tourism, Olomouc Region

I agree the thesis paper to be lent within the library servis.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně pod vedením Ing. Haliny Kotíkové, Ph.D., uvedl všechny použité literární a odborné zdroje a dodržoval zásady vědecké etiky.

V Prostějově, dne 28.6.2016

.....

Děkuji Ing. Halině Kotíkové, Ph.D. za pomoc, odborné vedení a cenné rady, které mi poskytla pro zpracování bakalářské práce.

OBSAH

1 ÚVOD	7
2 SYNTÉZA POZNATKŮ	8
2.1 Vymezení pojmu senior	8
2.1.1 Stáří a stárnutí	9
2.1.2 Stárnutí a vývoj populace v ČR	10
2.1.3 Stárnutí a vývoj populace v Olomouckém kraji	12
2.2 Definice, význam a funkce cestovního ruchu	14
2.2.1 Cestovní ruch seniorů	16
2.2.2 Charakteristika cestovního ruchu seniorů	17
2.3. Olomoucký kraj	19
2.4 Nabídka v cestovním ruchu Olomouckého kraje pro seniory.....	21
2.4.1 Cestovní kanceláře a cestovní agentury	21
2.4.2 Turistická informační centra	23
2.4.3 Lázně, wellnes pobyty	25
2.4.4 Slevové portály	28
2.4.5 Projekt Seniorské cestování (60+)	28
3 CÍLE	30
3.1 Hlavní cíl.....	30
3.2 Dílčí cíle.....	30
4 METODIKA	31
5 VÝSLEDKY	33
6 DISKUZE	45
7 ZÁVĚRY	49
8 SOUHRN	51
9 SUMMARY	52
10 REFERENČNÍ SEZNAM	53
11 PŘÍLOHY	56

1 ÚVOD

V současné době je významným demografickým trendem stárnutí populace. To se samozřejmě týká i obyvatel České republiky. Délka lidského života se díky kvalitnější zdravotní péči a moderním technologiím neustále prodlužuje, což v kombinaci s trendem nižší porodnosti ve vyspělých státech světa vede k narůstání věku starší populace. Nižší počet narozených dětí a současné prodlužování délky života má za následek zvýšení podílu starších osob 65 let. Podle výpočtů Českého statistického úřadu bude po celou druhou polovinu 21. století žít v České republice 2,5krát více seniorů než dětí. Demografové očekávají, že na konci století bude ve věku 65 a více let, až třetina obyvatel České republiky. V absolutním vyjádření se bude jednat o 3,2 milionů seniorů. S trendem stárnoucí populace narůstá i důchodový věk a hranice pro odchod do důchodu se zvyšuje. V roce 2060 má být důchodový věk mužů i žen vyšší jak 69 let. Seniori jsou již nyní velmi početnou a ekonomicky významnou skupinou obyvatel a jejich význam bude i nadále vzrůstat. S ohledem na tuto skutečnost bude tedy žádoucí, aby byl senior moderní doby vitální, flexibilní a fyzicky aktivní. Právě pohybová aktivita a zdravý životní styl má pozitivní vliv na zdraví, zpomaluje proces stárnutí lidského organismu a zlepšuje kvalitu života seniorů. Mnoho aktivních seniorů vyhledává možnosti nenáročné pohybové aktivity, společenského kontaktu, sdílení kulturních akcí a zážitků. Jako ideální nástroj pro kvalitní využití volného času seniorů může být právě seniorské cestování, které podporuje i Olomoucký kraj.

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jaké možnosti pro cestování nabízí seniorům Olomoucký kraj a jak jsou seniori spokojeni s touto nabídkou. Dílčí cíle zjišťují důležitost realizace kulturní, sportovní a lázeňské (zdravotní) aktivity pro seniory, důvody proč cestují nebo necestují, s kým cestují a v jakém období, jakým způsobem cestují, jaké informační zdroje využívají a zda znají a využívají projekt Seniorské cestování po Olomouckém kraji. Téma práce jsem si vybral záměrně, protože bydlím v regionu a domnívám se, že je to zajímavá oblast s dobrým kulturním a sportovním vyžitím. Cílovou skupinu seniorů považuji za významný segment, který může mít při kvalitní nabídce služeb a správném marketingovém zacílení obrovský potenciál a spotřebitelskou sílu.

Moderní dlouhověká společnost by měla umožnit seniorům zdravé aktivní stáří a naplnění jejich potřeb.

2 SYNTÉZA POZNATKŮ

2.1 Vymezení pojmu senior

Pojem senior může mít široký význam a chápání lidí ve společnosti se různí. Definovat seniora je obtížné. V procesu stárnutí dochází k řadě biologických změn a přidávají se i další vlivy psychické a sociální. Významné jsou rovněž postupné změny v pohybových schopnostech i v oblasti učení a paměti. Tyto změny jsou pro každého jednotlivce jiné a lidé stárnou různým tempem.

Říčan (2004) uvádí, že biologický věk člověka se může značně rozcházet s věkem chronologickým. Dle věkového hlediska definuje seniory v psychologickém slovníku Hartl (2004), který označuje seniory jako lidi starší 60 let.

Běžná praxe ve společnosti je, že za seniora je považován každý, kdo dosáhl důchodového věku. Při výkladu pojmu však nemusí být věk jediným kritériem. V odborné literatuře se uvádí, že „senior je člověk v završující životní fázi se specifickým postavením ve společnosti“ (Sak, Kolesárová, 2012).

Dle Špatenkové a Smékalové (2015) je „pojem „senior“ preferován jako emocionálně neutrální a označující člověka v celém věkovém období sénia“. Naše společnost však tento pojem neutrálně chápat nemusí z důvodu, že nahradil dříve používaný pojem důchodce, který byl ve společnosti převážně spojen s příjmem starobní penze (důchodu) a je stále více vnímán jako nekorektní.

S ohledem na dlouhé období „seniorství“ rozděluje Kotíková (2013) toto období na několik etap:

- mladší senioři: 55-65 let,
- starší senioři: 66-75 let,
- nejstarší senioři: 76 a více let

S postupným zvyšováním věkové hranice pro odchod do penze se mění i věkové pásmo označované jako období stáří. Dle Haškovcové (2010) se dělí toto období na rané nebo začínající stáří (65-74let) s označením young old nebo jen old, dále na „staré staré“ (75 resp. 80let) s označením old old a následně na ty, kteří překročili 85 let na very old old, tedy „velmi velmi staří“ neboli dlouhověcí.

Česká populace není ohledně věku seniora jednotná. Autoři Sak a Kolesárová (2012) analyzují v knize Sociologie stáří a seniorů výzkum, který se týká vnímání stáří a seniorů českou populací. Existují „tři věky“, které určují podle velkých částí populace

hranici seniorského věku. První hranicí je 60 let (uvádí 45 % populace). Druhá, méně častá hranice je 65 let (dle 23 % populace). Třetí hranicí je věk 70 let (dle 16 % populace). Z četností věkových vymezení lze říci, že podle české populace se člověk stává seniorem mezi 60. a 70. rokem věku v závislosti na svých individuálních charakteristikách. Na základě výše uvedených údajů je průměr z let uvedených respondenty 63 let. Nejčastěji je jako věk spojovaný se seniory uváděn věk 60 let.

2.1.1 Stáří a stárnutí

Lidská populace stárne a tento fenomén stárnoucí společnosti je přítomný ve všech evropských státech. To se týká samozřejmě i České republiky. Hlavní činitele tohoto jevu jsou snižující se porodnost a prodlužování délky lidského života. V současnosti je průměrný věk dožití v České republice u mužů téměř 76 let, u žen téměř 82 let (zdroj ČSÚ, tab. 3) a dále narůstá. Prodlužování střední délky života člověka má vliv na jedince i celou společnost, která se tím postupně mění na dlouhověkou společnost.

Určit s přesností věk počátku stáří nelze. „Stárnutí a stáří je specifický biologický proces, který je charakterizován tím, že je dlouhodobě nakódovaný, je nevratný, neopakuje se, jeho povaha je různá a zanechává trvalé stopy. Jeho rozvoj se řídí druhově specifickým zákonem. Podléhá formativním vlivům prostředí.“ (Pacovský, Heřmanová, 1981).

Podobný pohled z hlediska biologických změn má na stárnutí i Roslawski (2009), podle něhož „stárnutí způsobuje v lidském těle mnoho strukturálních a funkčních změn. Viditelně se mění postava, způsob a rychlost pohybu, ochabující svalstvo postupně ztrácí sílu. Snižuje se citlivost regulačních mechanismů a schopnost přizpůsobit se proměnlivým podmínkám prostředí, zmenšuje se odolnost vůči působení škodlivých bakterií, virů a také psychických stresů“.

Langmeier a Krejčířová (2006) doplňují souhrn změn ve struktuře a funkcích organismu jeho zvýšenou zranitelností a poklesem schopností a výkonnosti, které kulminují ve stáří a následně ve smrti.

Dle Klevetové a Dlabalové (2008) je stáří „další vývojová etapa lidského života, ve které je hlavní důraz kladen na uchování pohybových dovedností a psychosociální rozvoj osobnosti.“

Stáří je proces přirozených a předvídatelných změn, ale tyto změny se vyznačují svojí různorodostí a rychlostí. Týkají se našeho fyzického vzhledu, duševních schopností, energetického stavu a společenského života (Tošnerová, 2009). I když je podstata stárnutí biologická, přidávají se i další vlivy sociologické, kulturní a psychologické. Roslawski (2005) uvádí, že „proces stárnutí probíhá u lidí různě. Počet dožitých let, čili kalendářní věk, často není identický s biologickým věkem konkrétního jednotlivce. Pozorování dokládají, že mnozí lidé jsou schopni udržet si značnou fyzickou a intelektuální obratnost až do pozdního věku.“

Mimo biologické změny stárnutí přináší i kognitivní změny v organismu, jako jsou zhoršení smyslového vnímání a paměti a postupně také klesající inteligence stárnoucího jedince. Obava ze ztráty nezávislosti patří mezi největší obavy stáří. Je bezprostředně spojena s bezmocí, ponížením, ignorací okolí, strachem z odloučení, ztrátou autonomie a nesoběstačností (Tošnerová, 2009).

Stáří je nejčastěji vymezeno chronologicky. Základní klasifikace vyššího věku je dle Světové zdravotní organizace rozdělena následovně (Dvořáčková, 2012):

- 45-59 let střední nebo také zralý věk,
- 60-74 let vyšší věk nebo též rané stáří,
- 75-89 let stařecký věk,
- 90 let a více dlouhověkost

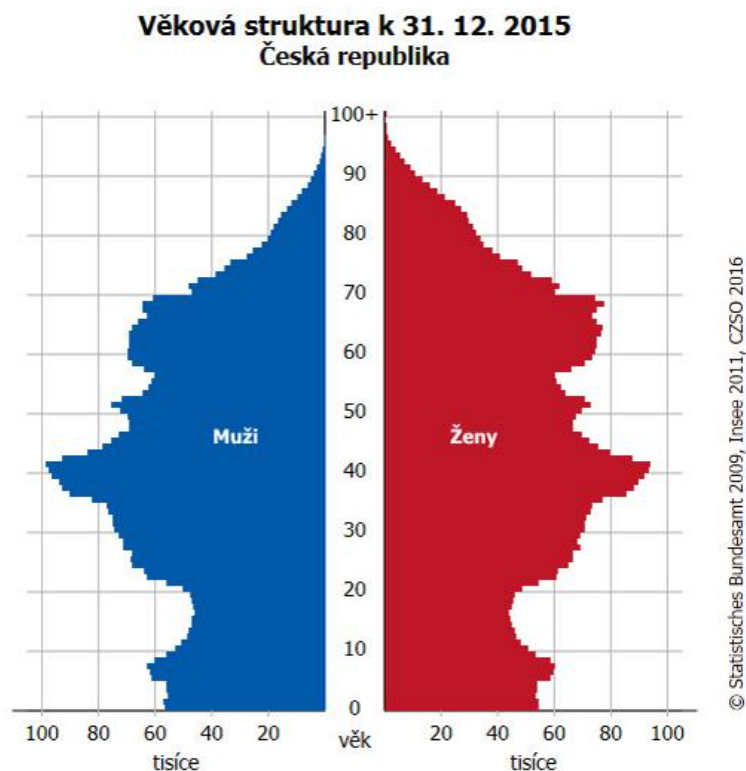
Kalendářní věk je používán z praktických důvodů, ale nevypovídá nic i o zdravotním stavu či soběstačnosti starého člověka. Daleko přesnější je z pohledu lékařství používaný skutečný, tedy biologický nebo funkční věk, který nám umožňuje poznat, jak na tom člověk doopravdy je.

Stáří je také označováno jako třetí věk (první věkem je mládí, druhým dospělost). Třetí věk je v posledních letech dále členěn na třetí (kategorie mladých seniorů) a čtvrtý věk pro vyzrálé stáří od 75 let (Haškovcová, 2010).

2.1.2 Stárnutí a vývoj populace v ČR

Věková struktura obyvatelstva se postupně mění, zvyšuje se podíl osob starších 60 let a zároveň se mění podíl osob mladších 15 let. Starší věkové skupiny rostou početně rychleji než populace jako celek. Dlouhodobé prognózy budoucího vývoje počtu a

věkové struktury obyvatelstva ukazují, že bude podíl starších lidí v populaci i nadále růst. Zásadním prvkem se stane nárůst podílu osob nad 70 let (Holczerová, Dvořáčková, 2013).

Obrázek 1. Věková struktura obyvatel ČR, (zdroj: Český statistický úřad).

Pokračující proces stárnutí populace, který způsobuje vzrůstající doba dožití spolu s nízkou porodností, způsobí v následujících šedesáti letech významné změny v demografické struktuře populace na území České republiky (Dvořáčková, 2012).

Štilec (2004) uvádí, že populace osob starších 60 let tvoří v České republice 21% a ve vyspělých zemích světa 22% společnosti. Stárnutí obyvatelstva se dnes pro své ekonomické a sociální dopady na společnost považuje za jeden ze zásadních problémů lidstva.

Z vypracované projekce populačního vývoje Českého statistického úřadu vyplývá, že se celkový počet obyvatel mírně sníží. Předpokládá se zvýšení úrovně plodnosti. V ČR výrazně zestárne obyvatelstvo a podíl osob ve věku nad 65 let se v roce 2050 se zdvojnásobí, takže se přiblíží 30% obyvatelstva. Nejdramatičtější vývoj se předpokládá u věkové skupiny 80plus, která se ztrojnásobí na téměř 10% populace. V polovině století bude žít v ČR starších lidí 85 let asi 500 000, z nichž přibližně 200 000 bude ve věku nad 90 let (Čevela, Čeledová, Kalvach, Holčík, Kubů, 2014).

Na značné genderové rozdíly ve stárnutí poukazuje Dvořáčková (2012), podle níž je ve věkové skupině 60 let a více o 50% více žen než mužů. Ve skupině osaměle žijících osob 75 let a více se 70 % žen.

Věkové skupiny (2015)

věk	miliony	%	% žen
60+	2,65	25,1	56,7
15-59	6,28	59,5	48,9
<15	1,62	15,4	48,7
Celkem	10,55	100	50,9

Tabulka 1. Věkové skupiny obyvatel ČR (zdroj: Český statistický úřad).

Vzhledem k uvedeným skutečnostem lze tedy očekávat, že v České republice výrazně poroste naděje na dožití ve vyšším věku.

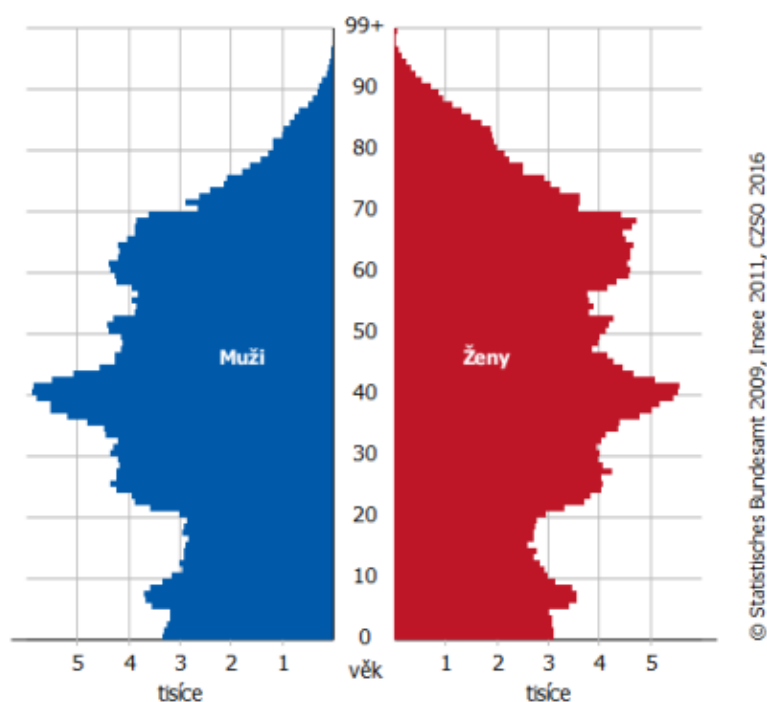
2.1.3 Stárnutí a vývoj populace v Olomouckém kraji

Z šetření Českého statistického úřadu vyplývá, že v Olomouckém kraji žilo ke konci roku 2014 celkem 115 866 obyvatel starších 65 let. Za posledních deset let se zvýšil počet obyvatel o více jak 26 000. Meziroční přírůstky počtu starších 65 let se v posledních čtyřech letech pohybovaly mezi 3 500 až 4 000 osobami. K nárůstu došlo u většiny věkových kategorií osob staršího věku. Mírné snížení početního stavu zaznamenaly během posledních 10 let pouze počty obyvatel mezi 75 až 79 lety. Naopak u skupiny osob ve věku 65 až 69 let došlo k navýšení počtu.

Délka dožití se tedy i nadále zvyšuje, výrazně narostl i počet osob dosahujících vyššího věku nad 85 let. K 31. 12. 2014 činil jejich počet 11 461 osob a oproti stavu před deseti lety se téměř zdvojnásobil.

Mezi obyvateli kraje se zvyšuje zastoupení osob starších 65 let. Před deseti lety dosahoval jejich podíl 14,0 %, na konci roku 2014 to už bylo 18,2 %. Ke zvyšování tohoto podílu má vliv nejen zvyšování počtu starších obyvatel, ale přispělo k tomu i snižování dětské složky v populaci. Ve vyšších věkových kategoriích převažují z hlediska pohlaví ženy. Oproti mužům se dožívají vyššího věku. V posledních letech však jejich zastoupení mezi staršími spoluobčany klesá. Na konci roku 2005 tvořily ženy ve věku 65 a více let 61,2 %, nyní je to již 59,3 %. Stejně tak i ve věku 85 a více let zaujímaly ženy 72,9 %, a v současnosti jejich podíl poklesl na 71,3 %.

Věková struktura k 31. 12. 2015 Olomoucký kraj

Obrázek 2. Věková struktura obyvatel Olomouckého kraje, (zdroj: Český statistický úřad).

Projekce obyvatelstva

Během roku 2013 byla zpracována projekce obyvatelstva podle krajů, která předkládá další vývoj počtu obyvatel v nejbližších letech až do roku 2050. Podle tohoto hypotetického vývoje věkového složení a počtu obyvatel můžeme předvídat i budoucí vývoj u obyvatel nad 65 let. V Olomouckém kraji bude počet obyvatel nadále klesat, souběžně se bude snižovat počet narozených dětí. Snižovat se bude i podíl obyvatel v produktivním věku mezi 15 až 64 lety. Poroste však počet i podíl obyvatel starších 65 let.

V nejbližších pěti letech by se měl počet starších obyvatel každoročně zvyšovat v průměru o 3,2 tis. osob. Kolem roku 2030 přesáhne počet seniorů hranici 150 tisíc. Další větší vlna zvýšení počtu se očekává kolem roku 2040. V roce 2050 by mělo v kraji žít 184,4 tis. obyvatel nad 65 let věku. Jejich podíl se zvýší až na 32,7 %. V roce 2050 bude podle této prognózy každý třetí občan kraje starší 65 let. (Zdroj: Český statistický úřad).

2.2 Definice, význam a funkce cestovního ruchu

Cestovní ruch je jedním z nejrychleji rostoucích odvětví dnešní ekonomiky. Plní významné hospodářské, sociální a kulturní funkce. Je to velmi složitý a navzájem provázaný systém, který spojuje mnohá hospodářská odvětví, nabízí různé pracovní příležitosti, má obrovský ekonomický význam. Má vliv na zaměstnanost, HDP, rozvoj regionů, obnovu kulturních a historických památek.

Je mnoho způsobů jak definovat cestovní ruch. Zpravidla se liší podle zaměření oboru autora (ekonomický, sociální, atd.).

Zásadním mezníkem při definování pojmu cestovní ruch byla konference Světové organizace cestovního ruchu (WTO) v Ottavě v roce 1991. Z této konference vzešla definice cestovního ruchu, která byla následně přijata jako oficiální definice cestovního ruchu v roce 1993. Tuto definici uvádí Kotíková (2013) v publikaci *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. Definice cestovního ruchu zní: „Cestovní ruch představuje činnost lidí, spočívající v cestování a pobytu mimo místo jejich obvyklého pobytu po dobu kratší jednoho roku za účelem využití volného času, obchodu a jinými účely.“

AIEST (Mezinárodní sdružení expertů cestovního ruchu) definuje cestovní ruch jako „souhrn jevů a vztahů, které vyplývají z cestování nebo pohybu osob, přičemž místo pobytu není trvalým místem bydlení a zaměstnání“ (Ryglová, Burian, Vajčnerová, 2011).

Každoročně se dává do pohybu na celém světě obrovské množství lidí, kteří cestují v rámci své dovolené či víkendových pobytů. Dle Schwartzhoffové (2013) je cestovní ruch spojován s využitím volného času, poznáváním a rekreací. Zahrnuje aktivity osob, které cestují a pobývají v místech mimo jejich trvalé bydliště převážně ve volném čase nebo v rámci jejich služebních cest, po dobu nepřesahující jeden rok.

Cestování může probíhat také z důvodu zájmu o určité lokality, společenských kontaktů, návštěv příbuzných či známých. Jakubíková (2012) poukazuje na vázanost cestovního ruchu k určitému místu, obci, městu, regionu či státu, jehož nabídka do značné míry souvisí s kvalitou a schopnostmi veřejné správy.

Cestovní ruch je dnes již neodmyslitelnou součástí moderní společnosti a patří mezi významné ekonomické a sociální prvky ve společnosti. Definice cestovního ruchu je s ohledem na širokou provázanost stále obtížnější. Pásková a Zelenka (2012) definuje cestovní ruch jako „komplexní společenský jev, zahrnující aktivity osob cestujících mimo jejich obvyklé prostředí nebo pobývajících na těchto místech ne déle než jeden

rok za účelem zábavy, rekreace, vzdělání, pracovní či jiným účelem, i aktivity subjektů poskytujících služby a produkty těmto cestujícím osobám, tedy i provozování zařízení se službami pro tyto cestující osoby včetně souhrnu aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit spojených s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro cestovní ruch, souhrn politických a veřejně správních aktivit a reakce místní komunity a ekosystémů na uvedené aktivity.“

Současný cestovní ruch je ovlivněn především mohutným rozvojem dopravy a také rychlým rozvojem informačních technologií. Turistické cíle se tak staly přístupnější pro cílovou skupinu zákazníků. Distribuční kanály se zkracují, nabídky cestovního ruchu jsou dostupnější, což vede ke změnám v chování zákazníků. Zlepšující se ekonomická situace a rostoucí fond volného času umožňuje prakticky všem vrstvám společnosti podílet se na cestovním ruchu (Ryglová, Burian, Vajčnerová, 2011).

Význam cestovního ruchu

Cestovní ruch je důležitým odvětvím národního hospodářství a pro řadu zemí má strategický význam. Je to rychle se rozvíjející segment světové i domácí ekonomiky, který vytváří značný multiplikační efekt. Cestovní ruch má vliv na obchod, kulturu, dopravu, regionální rozvoj, infrastrukturu, trh práce, malé a střední podnikání, životní prostředí a má řadu dalších pozitivních faktorů. Působí na zaměstnanost obyvatelstva, podílí se na tvorbě hrubého domácího produktu, platební bilanci státu a příjmech do rozpočtu. Cestovní ruch pozitivně zasahuje do řady odvětví ekonomiky, mezi které patří především stavebnictví, telekomunikace, bankovníctví a sport. Převážně pozitivní vliv má cestovní ruch také na zachování kulturních tradic a ochranu životního prostředí.

Ryglová, Burian a Vajčnerová (2011) uvádí, že „v souhrnu vytváří cestovní ruch více než 10% celkového světového hospodářského výkonu a zaměstnává přes 230 mil. lidí. Každé 12 místo je tedy spojeno s cestovním ruchem.“

Cestovní ruch má však význam nejen ekonomický, ale má vliv na mnohé další lidské činnosti. Podílí se na sociálním rozvoji, je důležitý pro podporu mezinárodního porozumění, míru a prosperity, je nástrojem individuálního a kolektivního uspokojení, zdroj sebevzdělávání a vzájemné tolerance.

Český statistický úřad uvádí, že na národní i regionální úrovni je cestovní ruch významnou ekonomickou činností. V roce 2014 tvořil necelá 3 % HDP a pracovalo v něm 225 tisíc osob. Celková spotřeba vnitřního cestovního ruchu v České republice dosáhla 238 mld. Kč. (zdroj Český statistický úřad, tisková zpráva k 1.3.2016)

Význam cestovního ruchu pro Českou republiku je poměrně zásadní. Náš stát je výrazně příjezdovou zemí cestovního ruchu, což znamená, že příjezdy značně převyšují výjezdy našich občanů (Ryglová, Burian a Vajčnerová, 2011).

Dle Schwartzhoffové (2013) má cestovní ruch význam jak pro společnost, tak pro jednotlivce a lze jej shrnout do následujícího přehledu:

- podílí se na rozvoji osobnosti
- slouží k účelnému využití volného času
- pomáhá utvářet životní styl lidí
- slouží k poznání, k získávání jazykových znalostí
- je prostředkem vzdělávání a výchovy lidí
- má léčebné (relaxační) působení
- generuje ekonomický přínos

Funkce cestovního ruchu

Z vymezení významů v jednotlivých sférách, na které cestovní ruch působí, lze odvodit i funkce, které cestovní ruch plní v každé civilizované společnosti. Těmito funkcemi jsou (Schwartzhoffová, 2013):

- funkce ekonomická (finanční, zaměstnavatelská)
- funkce rekreačně - zdravotní
- funkce kulturně - poznávací
- funkce informačně výchovná
- funkce kontaktní

2.2.1 Cestovní ruch seniorů

Seniorský cestovní ruch u nás výrazněji ožil až v 90. letech minulého století a první dekádě tohoto století, což bylo způsobeno postupným uvolněním pravidel a otevřením hranic. Trend vývoje dnešní moderní společnosti ukazuje, že cestování se stane v blízké době důležitou spotřebitelskou zvyklostí i pro starší generaci.

Reidl (2012) uvádí, že „ani v případě trhu cestování seniorů, se nejedná o trh homogenní, nýbrž o trh velmi rozmanitý.“ Při výběru své cesty senioři berou v úvahu

kritéria, jako jsou věk, tělesná kondice, příjmy, rodinný stav, cestovatelské zkušenosti a zájem o cestování samotné.

Starší lidé jsou mnohdy kritičtí spotřebitelé, vzhledem ke svému věku mají vyšší nároky než ostatní zákazníci. Preferují klidnější prostředí, jiné požadavky mají také na vybavení hotelu. Při cestování seniorů jsou důležitými faktory komfort, informace, příroda, zdraví, jistota.

V cestovním ruchu seniorů lze za trh budoucnosti označit zdravotní cestovní ruch. Odpočinkové a wellness pobyty zauímají první místa co do typu dovolené. Rostoucí zájem je o prázdninové nabídky, které zaručují pohyb a aktivitu účastníků ve volné přírodě. Vedle horské a pěší turistiky, které jsou tradiční formou aktivit starší generace, se k tomuto typu dovolené řadí cykloturistika (Reidl, 2012).

V posledních desetiletích se výrazným způsobem mění životní styl seniorů. Jsou aktivnější, sportují, více cestují a vzdělávají se na univerzitách třetího věku. Ve vyspělých zemích populace stárne a roste podíl seniorů ve společnosti. Cílová skupina seniorů se dostává do popředí zájmu jako potencionální zákazník pro mnoho nabídek zboží i služeb, mezi které patří také cestovní ruch. Generace lidí od 50 let více se stane brzy rozhodující cílovou skupinou budoucnosti, není zanedbatelným segmentem na trhu již dnes.

2.2.2 Charakteristika cestovního ruchu seniorů

Senioři jsou důležitou skupinou zákazníků, kteří se podílejí na cestovním ruchu. Nejčastěji si vybírají méně náročnou pěší turistiku a autobusové poznávací zájezdy. Mezi ostatní důvody pro účast seniorů na cestovním ruchu patří návštěva příbuzných a známých, navazování společenských kontaktů, odpočinek a relaxace, ale také nákupy.

Mladší senioři jsou nezávislí, většinou cestují individuálně, starší pak cestují skupinově, což souvisí s jejich přibývajícím věkem. Všichni senioři preferují při cestování kvalitní služby, pohodlí a klidné prostředí. Starší senioři cestují nejčastěji mimo hlavní sezonu a mimo dny pracovního volna, kde mohou využít slevy, příjemnější počasí a dostatek času.

Rygllová, Burian a Vajčnerová (2011) uvádí, že v rámci seniorského cestovního ruchu lze rozlišit tyto skupiny:

- **mladší senioři** (50-64 let) - lidé v dobré fyzické kondici, většinou ještě pracují a finančně nezávislí;
- **starší senioři** (65-70 let) - lidé v důchodovém věku s dostatkem volného času,
- **veteráni** (nad 70 let) - skupiny, jíž je třeba věnovat největší péči, neboť v tomto věku přibývá tělesných handicapů; nezbytností je citlivé jednání, zvláštní péče a pohodlí při dopravě a ubytování včetně bezbariérového, případně i asistenční služba a přítomnost lékaře.

Velmi podobně začleňuje seniory i Kotíková (2013), věkové rozpětí mezi skupinami je však o něco vyšší:

- **mladší senioři** (50-66 let)
- **starší senioři** (66-75 let)
- **nejstarší senioři** (76 a více let)

Podstatně větší skupinou při cestování seniorů jsou ženy, které raději cestují a také se dožívají průměrně vyššího věku než muži (ve všech vyspělých státech je to přibližně o 8-10%).

Důležitým prvkem pro zapojení seniorů do cestovního ruchu je jejich zdraví. Klíčovým faktorem je také ekonomická situace seniorů, která ovlivňuje jejich spotřebitelské chování. Ve skupině seniorů, která má menší finanční prostředky je převládající cestování v rámci domácího cestovního ruchu nebo trávení volného času na chatách a chalupách.

Senioři jsou početnou a zajímavou cílovou skupinou. Kotíková (2013) uvádí, že z hlediska potencionální účasti na cestovním ruchu je možné definovat tyto znaky seniorů:

- rozdíly v segmentech seniorského cestovního ruchu podle věku,
- významný segment (nejen v cestovním ruchu) - dlouho přehlížený,
- cítí se mladší, než ve skutečnosti jsou,
- relativní dostatek finančních zdrojů,
- dostatek volného času,
- v rámci cestovního ruchu cestují mimo hlavní sezónu,
- využívají služeb cestovních kanceláří

Cílová skupina seniorů má v cestovním ruchu také svá omezení a limity. Zpravidla mezi ně patří špatný zdravotní stav, nedostatek finančních prostředků a nedostatek času. Mezi další důvody necestování seniorů patří obava z dopravy, obava o svoji bezpečnost a chybějící společník pro cestování.

2.3. Olomoucký kraj

V následujícím přehledu uvádím charakteristiku kraje zpracovanou dle podkladů Českého statistického úřadu:

Olomoucký kraj se rozkládá ve střední části Moravy a zasahuje i do její severní části. Svoji rozlohou patří k menším regionům, tvoří 6,7 % z celkové rozlohy České republiky. Celková výměra kraje je 5 267 km². Na severu Olomouckého kraje se nachází 104 km dlouhá mezistátní hranice s Polskem, na jihu sousedí se Zlínským a Jihomoravským krajem, na východě s Moravskoslezským krajem, a na západě s krajem Pardubickým.

Geograficky lze kraj rozčlenit na hornatou severní část s pohořím Jeseníky s nejvyšší horou Praděd (1491 m n. m.). Jižní část kraje tvoří úrodná a rovinatá Haná. Územím kraje protéká řeka Morava.

Zemědělská půda zaujímá v Olomouckém kraji 279 361 hektarů, tj. 53,0 % z celkové plochy kultur v kraji. Hojně zastoupená je také lesní půda, především v severní části kraje v okresech Šumperk a Jeseník.

Území

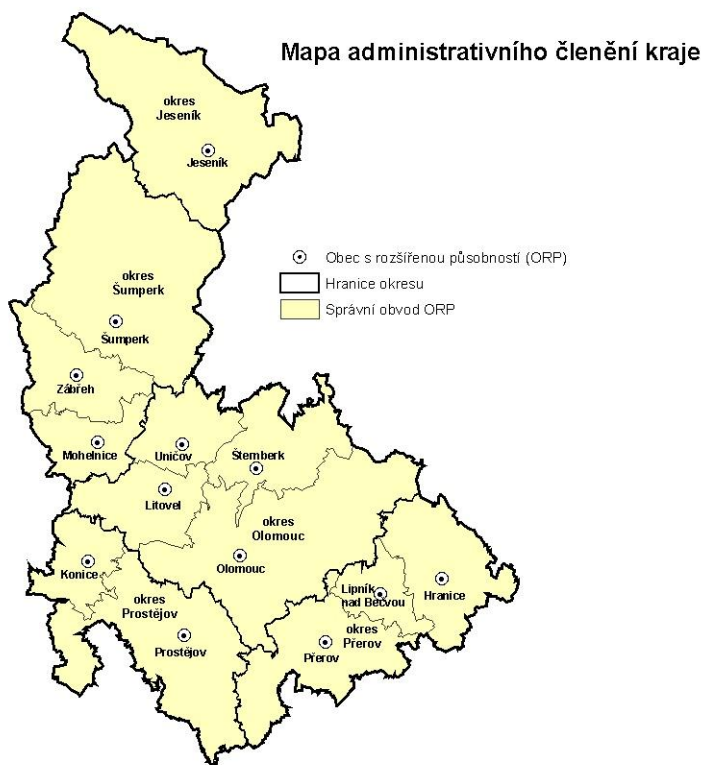
Olomoucký kraj je tvořen územím 5 okresů – Jeseník, Olomouc, Prostějov, Přerov a Šumperk. Z hlediska územně-správního tvoří spolu se Zlínským krajem Region soudržnosti NUTS II – Střední Morava. Na území Olomouckého kraje bylo stanoveno 13 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 20 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem.

Počet obyvatel

Olomoucký kraj je počtem 634 718 obyvatel (k 31. 12. 2015) šestý nejlidnatější mezi 14 kraji v České republice. (6,1 % z celkového počtu obyvatel ČR).

Počet obcí

Obyvatelé Olomouckého kraje žijí v 399 obcích, z nichž má 30 přiznaný statut města a 12 statut městyse. V městech bydlí 56,4 % obyvatel z celkového počtu osob Olomouckého kraje, v městysech 2,6 %. Statutárními městy jsou krajské město Olomouc a města Přerov a Prostějov.

Obrázek 3. Olomoucký kraj (Zdroj: Český statistický úřad).

Hustota osídlení

Průměrnou hustotou zalidnění 121,1 obyvatel/km² se kraj řadí k průměrně lidnatým krajům České republiky. Hustota se ale v jednotlivých okresech značně liší – např. na Jesenícku je průměrně pouze 55,9 obyvatel/km², na Šumpersku 93,8 obyvatel/km², na Olomoucku 143,4 obyvatel/km², na Prostějovsku 142,1 obyvatel/km² a na Přerovsku 157,0 obyvatel/km².

Struktura obyvatel

Věková struktura obyvatel Olomouckého kraje odpovídá průměru České republiky. Demografický vývoj v Olomouckém kraji za uplynulých 20 let ukazuje zvyšující se početní stav obyvatel nad 65 let věku.

K 31.12.2012 žilo v našem kraji přes 93 tisíc dětí do 15 let, což představovalo 14,7 % podíl z celkového počtu obyvatel kraje. Obyvatel ve věkové skupině 15- 64 let bylo 68,3 % a osob nad 65 let věku představovalo 17,1 % z celkového počtu. Průměrný věk obyvatel Olomouckého kraje celkově činil 41,5 let (z toho 39,9 let u mužů a 43,0 let u žen). Průměrný věk obyvatel v celé České republice se rovnal 41,3 roku.

2.4 Nabídka v cestovním ruchu Olomouckého kraje pro seniory

Olomoucký region nabízí seniorům bohaté možnosti pro cestování a na své si tu přijdou milovníci turistiky, cyklisté i lyžaři. Mimo sportovní vyžití nabízí kraj mnoho zajímavostí a kulturních památek. Mezi nejzajímavější památky bezesporu patří hrad Bouzov, hrad Helfštýn a Šternberk a zámky Velké Losiny, Náměšť na Hané, Tovačov, Brodek u Prostějova, zámek Bludov a Plumlov. Přímo v srdci Olomouce se nachází jedna z nejvýznamnějších památek regionu. Sloup nejsvětější trojice je od roku 2000 zapsaný na seznam památek UNESCO.

Olomoucký kraj je také bohatý na množství lázní a další turisticky zajímavé atraktivity jako jsou rozhledny, církevní stavby, památníky, muzea, zříceniny, kempy, vodní plochy. Z přírodního bohatství nabízí Olomoucký kraj seniorům přírodní rezervaci Rejvíz, Hranickou propast, pramen Odry, Šerák a palmový skleník Flora Olomouc.

Nabídka v cestovním ruchu Olomouckého kraje je pestrá nejen pro seniory, ale pro všechny návštěvníky kraje, který na svých stránkách nabízí sadu propagačních letáků a katalogů dle oblasti zaměření. Tyto materiály jsou v elektronické podobě a jsou volně ke stažení na stránkách kraje (<https://www.kr-olomoucky.cz/cestovni-ruch-cl-98.html>).

2.4.1 Cestovní kanceláře a cestovní agentury

Předmět podnikání cestovních kanceláří a cestovních agentur spočívá v poskytování služeb cestovního ruchu, zejména v organizování a prodeji pobytů a zájezdů. Hlavním cílem cestovní kanceláře je vytvářet vlastní produkty (zájezdy) a dále je prodávat, čímž pro účastníky cestovního ruchu zprostředkovává dopravní služby, ubytovací služby, stravovací služby, průvodcovské služby, pojišťovací a další služby. Z těchto služeb tvoří tzv. package neboli balíček služeb (Schwartzhoffová, 2013).

Některé cestovní kanceláře a cestovní agentury nabízejí mimo svoji hlavní nabídku také pobyty pro seniory, tato nabídka je však pro Olomoucký kraj omezená a v malém množství. Seniorské pobyty nabízejí zpravidla větší cestovní kanceláře nebo agentury a ve většině případů je nabídka určena pro zahraniční pobyty.

Pro lepší orientaci v nabídce seniorských pobytů uvedu pár příkladů s označením zájezdu. Například CK Za sluncem nabízí zájezdy do Chorvatska označené 50+, Cestovní agentura Palma a cestovní kancelář Quality Tours nabízí zájezdy do různých destinací s označením 55+. Cestovní kancelář Kovotour plus označuje tyto zájezdy jako dotované pobyty 50+. Cestovní agentura CKM Olomouc nabízí dotované pobyty 50+, nebo pobyty pro seniory 55+. Pobyty pro seniory 50+ a 55+ nabízí také cestovní kancelář Bavi. Alexandria má v nabídce zahraniční dovolenou v rámci senior programu s označením dovolená pro seniory 55plus se slevou 40%. Největší nabídku slev má cestovní kancelář Invia, která nabízí několik seniorských programů: Seniorská sleva, Seniorská sleva 40%, Speciální sleva pro osoby starší 50 let, Sleva pro osoby starší 55 let, Sleva pro osoby starší 60 let, SPECIÁLNÍ PROGRAM - SENIOR 55+, Dotovaný pobyt 50+.

Dotovaný pobyt 50+ je cenově zvýhodněná nabídka pro klienty, kteří dovršili věkovou kategorii 50 let a více. Cestovní kancelář a obchodní partner ve spolupráci s národní centrálou rozvoje cestovního ruchu příslušného státu nese část nákladů na tento pobyt. Nabídky lze využít i v případě, že druhá osoba na pokoji uvedené hranice ještě nedosáhla. Jedná se o projekt Evropské Unie spolu s ostatními vládami. Program má název *Europe Senior Tourism* a rozvíjí cestovní ruch mimo hlavní turistickou sezónu ve vybraných lokalitách.

Dovolená Senior 55+ je projekt Evropské unie, jednotlivých vlád a turistických organizací. Cílem je poskytnout klientele ve věkové kategorii 55+ zvýhodněné nabídky zájezdů a to i pro mladší doprovod. Zájezdy probíhají vždy na jaře a na podzim, kdy v turistických destinacích není již velký počet turistů. Španělská vláda takto přispívá ČR dotací i 150 eur na osobu. Do programu Senior 55+ se zapojuje stále více hotelů, které poskytují kvalitní zázemí pro seniory.

2.4.2 Turistická informační centra

„Turistická informační centra jsou účelová zařízení poskytující informace a případně i služby ze všech oblastí souvisejících s cestovním ruchem pro potřeby návštěvníků a rezidentů, včetně postupně realizovaných rezervací služeb cestovního ruchu s využitím informační techniky“ (Jakubíková, 2012).

Turistická informační centra nemají ucelenou nabídku či koncept pro seniory. Vycházejí z informací a nabídky pro všechny občany, poskytují základní turistické informace o městě, památkách i typy na volný čas. Nabízejí informační materiály, katalogy, suvenýry, ale také vstupenky na kulturní akce.

Senioři se ale mohou v Olomouckém kraji zdarma zapojit do projektu SeniorPas, který je zaměřený na všechny aktivní lidi, kteří přesáhli věk 55 let. Následně pak mohou využívat slev ve výši 5-50%. Tyto slevy jsou primárně zaměřeny na zdravotnictví, lázeňství, wellness, cestování, stravování, ubytování, vzdělávání, muzea, galerie i spotřební nákupy. Projekt byl postupně rozšířen do všech krajů České republiky a senioři tak dnes mohou uplatňovat slevy u více než 2000 poskytovatelů. (Zdroj: <http://www.seniorpasy.cz/>)

Senioři mohou také využít další možnosti. Olomoucký region nabízí všem návštěvníkům slevovou kartu s názvem Olomouc region Card, díky které mohou návštěvníci výrazně ušetřit. Jejím zakoupením si mohou návštěvníci Olomouckého kraje zajistit zlevněné či zcela volné vstupné do hradů, zámků, muzeí, do zoologických zahrad a dalších turistických cílů. Držitelé karty mají možnost zdarma cestovat MHD, výhodně zakoupit vstupenky na divadelní představení nebo se levněji ubytovat v hotelu či povečeřet v restauraci. Karta platí nejen v Olomouci, ale i na dalších místech střední Moravy a Jeseníků.

Od 1.12.2015 mohou také všichni senioři starší 70 let zdarma cestovat MHD po Olomouci. Nabídka služeb pro seniory města Olomouce se rozšiřuje. Město vydává pro seniory čtvrtletník s názvem Olomoucký senior, kde poskytuje čtenářům informace o dění ve městě, kontakty na instituce a sociální služby, informace o klubech seniorů a praktické rady. Nově také poskytuje město Olomouc informační servis prostřednictvím internetu na adrese www.proseniory.olomouc.eu.

Informační centra v Olomouckém kraji

Město	ATIC	Název
Bělá pod Pradědem		Obecní knihovna a Informační centrum
Bludov		MIS - Kulturní dům Bludov
Branná	ATIC	Informační centrum v Branné
Černá Voda		Infocentrum Rychlebských stezek
Dřevohostice	ATIC	Venkovské turistické informační centrum
Hanušovice	ATIC	Turistické informační centrum
Horka nad Moravou	ATIC	Turisticko informační centrum a ekologická poradna Sluňákov
Hranice	ATIC	Turistické informační centrum
Cholina	ATIC	Informační centrum Cholina
Javorník		Ekologické centrum Rychleby
Javorník	ATIC	Městské informační centrum
Jeseník	ATIC	Informační centrum Jesenicka
Jeseník	ATIC	Lázeňské informační centrum - Priesnitzovy léčebné lázně
Kojetín	ATIC	Vzdělávací a informační centrum
Konice	ATIC	Městské kulturní středisko
Kouty nad Desnou		Informační centrum
Lipová - lázně	ATIC	Informační centrum
Lipník nad Bečvou	ATIC	Turistické informační centrum
Litovel	ATIC	Turistické informační centrum
Mikulovice		Místní knihovna a informační středisko
Mohelnice	ATIC	Informační centrum Mohelnice
Moravský Beroun		Městské kulturní a turistické informační centrum
Náměšť na Hané	ATIC	Turistické informační centrum
Němčice nad Hanou	ATIC	Turistické informační centrum
Olomouc	ATIC	Informační centrum Olomouc
Olomouc		Tourist centrum s.r.o.
Plumlov	ATIC	Informační centrum na zámku Plumlov
Prostějov	ATIC	Informační služba Městského úřadu v Prostějově
Prostějov		Regionální informační centrum
Přerov		Městské informační centrum
Rapotín	ATIC	Turistické informační centrum
Slatinice		Turistické centrum Slatinice
Staré Město pod Sněžníkem	ATIC	Turistické informační centrum
Šternberk	ATIC	Informační centrum Šternberk
Štítý	ATIC	Turistické informační centrum
Šumperk	ATIC	Infocentrum Akademie
Šumperk	ATIC	Informační centrum Šumperk
Uničov	ATIC	Městské informační centrum
Velká Bystřice	ATIC	Kulturní a informační centrum
Velké Losiny	ATIC	Informační centrum
Vidnava	ATIC	Informační centrum
Zábřeh	ATIC	Infocentrum Zábřeh
Zlaté Hory		Městské informační centrum
Žulová		Městská knihovna

Tabulka 2. Informační centra Olomouckého kraje (Zdroj: www.kr-olomoucky.cz)

Pozn.: ATIC - Asociace turistických informačních center

2.4.3 Lázně, wellness pobyty

Lázeňství reprezentuje skutečný a významný potenciál cestovního ruchu. Lázeňská centra jsou místy nejen lázeňské péče, ale také zdravotní turistiky, mezi které patří komerční programy zaměřené na zdraví, krásu, oddech a relaxaci (Knop, 1999).

Na území Olomouckého kraje se nalézají několik významných lázeňských center, které nabízejí svým návštěvníkům relaxační pobyty a ozdravné procedury. Pro seniory mají lázeňské pobyty velký zdravotní význam. Spojují léčebné účinky lázeňských pramenů se špičkovou zdravotní péčí.

Mezi nejnavštěvovanější lázně patří Priessnitzovy léčebné lázně Jeseník a termální lázně Velké Losiny. Velmi oblíbené jsou také lázně Bludov, Lipová, Skalca, Slatinice nebo lázně v Teplicích nad Bečvou.

Přehled lázní v Olomouckém kraji:

Lázně Bludov - využívají podhorského klimatu Jeseníků a místního sirmého termálního pramene, jsou známé novými postupy při léčbě dýchacích potíží. Léčebné procedury také pomáhají při poruchách kloubů, páteře a šlach. V nabídce jsou i rehabilitační a rekondiční pobyty, pobyty zaměřené na boj proti obezitě a cvičení správné techniky dýchání. Součástí léčby jsou detoxikační programy zaměřené na odkyselení organismu, pročištění celého těla a redukci váhy. Lázně používají tradiční lázeňské procedury z oblasti balneologie, fyziatrie a léčebné rehabilitace.

Lázně Lipová-lázně - jsou situovány na rozhraní Hrubého Jeseníku a Rychlebských hor. Zdejší čisté klima se umožňuje lázním specializovat na léčbu lupenky, ekzémů všeho druhu, kožních chorob z povolání, akné a jiných chronických kožních onemocnění. Léčí se zde také poruchy metabolismu cukru, zvýšená činnost štítné žlázy, obezita a poruchy lipidového metabolismu. Lázně využívají pro léčbu svých klientů všechny dostupné moderní léčebné a rehabilitační postupy. Umístění lázní nabízí výborné podmínky pro lehkou i náročnou horskou pěší turistiku a cykloturistiku, v zimním období lze využít dva lyžařské areály a běžecké trasy.

Lázně Skalka - lázeňské procedury jsou založeny na využívání minerálních vod, které napomáhají při léčbě pohybového ústrojí, chorob revmatického charakteru, zejména artrózy, některých forem zánětlivě probíhající artritidy, bolesti v zádech. Místní léčebné vody působí především protizánětlivě, blahodárný účinek mají

procedury také na kožní choroby. Mezi nabízené služby patří klasické a perličkové koupele, které se mohou kombinovat s masáží ruční, podvodní nebo bodovou vířivou.

Lázně Slatinice - léčebné lázně s unikátním přírodním pramenem středně mineralizované vody s obsahem sirovodíku s blahodárným působením na kloubní chrupavku. Pramen léčí pohybové a oběhové ústrojí, nemoci nervové, kožní a onkologické. Mezi lázeňské relaxační a revitalizační služby patří masáže, zábaly a koupele.

Lázně Teplice nad Bečvou - jsou významným místem pro rekondiční pobyty a léčbu oběhového ústrojí. Léčí se zde nemoci pohybového ústrojí i nemoci nervové. Lázně se zabývají rehabilitací klientů s počínajícími srdečně-cévními potížemi a preventivně působí proti vzniku srdečních a mozkových příhod. Léčí se zde také nemoci pohybového ústrojí a nemoci nervové. Mezi léčebné lázeňské procedury patří široká škála moderních léčebných metod, jako jsou různé druhy masáží, koupelí, zábalů, elektroléčba, kryoterapie a řada dalších metod.

Priessnitzovy léčebné lázně Jeseník - má typické mikroklima, které je velmi vhodné pro léčení horních a dolních cest dýchacích, potíží krevního oběhu, nervové soustavy a vegetativního nervstva. Lázeňská léčba je založena na využití přírodních léčivých zdrojů, kombinovaných s nejmodernějšími léčebnými a rehabilitačními metodami. Mezi léčebné procedury patří elektroléčba, vodoléčba, typické Priessnitzovy koupele, bylinkové a perličkové koupele, inhalace, muzikoterapie, arteterapie, magnetoterapie, oxygenoterapie, lymfodrenáže a řada dalších.

Důležitou součástí nabídky lázní jsou i krátkodobé ozdravné a rekondiční pobyty, jejichž cílem je zvýšení tělesné a duševní kondice. Součástí těchto pobytů je aktivní pohyb na zdravém vzduchu, využívající výjimečných klimatických a geografických podmínek, léčebné procedury, vycházky do okolí s průvodcem, kulturní a společenský život.

Termální lázně Velké Losiny - patří mezi nejstarší moravské lázně. Zdejší prameny studené a termální sírny vody se využívají k léčebným účelům již od 16. století. Teplé vnitřní a venkovní bazény jsou otevřeny i pro turisty. Léčebné procedury jsou perličkové koupele, podvodní masáže, Hubardovy koupele a další procedury, které využívají přírodní sírnu termální vodu (pramen Žerotín má při vývěru 36,2 °C). Další lázeňskou procedurou je rehabilitace, při které v rámci fyzikální léčby se používá široké spektrum procedur (elektroterapie, magnetoterapie, parafinové zábaly, ultrazvuk). V

lázních se zabývají především léčbou neurologických, pohybových a kožních onemocnění, dále pak oběhových a onkologických onemocnění.

Horské lázně Karlova Studánka - se nacházejí v údolí Bílé Opavy v průměrné nadmořské výšce 800 m n. m., na východní straně Pradědu (1 492 m). Hlavním léčivým zdrojem je přírodní, středně mineralizovaná uhličitá minerální voda hydrogenuhličitého-vápenatého typu se zvýšeným obsahem kyseliny křemičité. Prameny jsou využívány ke koupelím a pitné kúře. Čisté horské prostředí s vysokou koncentrací záporných iontů má příznivé léčivé účinky na sliznice dechového ústrojí a podporuje obranyschopnost organismu při dýchání a léčbě alergických a astmatických nemocí. Mezi léčebné procedury patří elektroléčba a rehabilitace - individuální cvičení, klasické a reflexní masáže, lymfodrenáž, fyziatrická a rehabilitační péče.

Lázně Bochoř - méně známé lázeňské místo. Léčí se zde nemoci pohybového ústrojí a revmatická onemocnění. Mezi léčebné procedury patří koupele v sirmato-železité vodě, zábaly, masáže, perličkové koupele. Lázně nejsou v kategorii léčebných lázní s lékařským dozorem. (Zdroje: www.ok-tourism.cz, www.lecebne-lazne.cz).

Wellness pobyty

Mimo klasické lázeňské pobyty nabízí Olomoucký kraj velké množství wellness pobytů zaměřených na odpočinek a relaxaci s procedurami jako je sauna, bylinná sauna, solná pára, Kneippovy lázně, whirlpool, vyhřívané lavice, masáže, bahenní zábaly a řada dalších procedur. V některých z těchto zařízení mají senioři slevy, nebo mohou využít Senior pas. U některých produktů jsou v názvu použita klíčová slova senior, seniorský pobyt, pro seniory, apod., jedná se však spíše o marketingové používání těchto názvů, než o komplexní nabídku ve wellness pro segment seniorů.

Olomoucký kraj vydal katalog s názvem Lázně a Wellness, ve kterém jsou přehledně uspořádána nejdůležitější lázeňská a wellness centra s popisem jednotlivých programů a procedur. U některých zařízení jsou v popisu zmíněny seniorské balíčky. Například Wellness centrum Moravan, Teplice nad Bečvou má sedmi denní pobyt s názvem Senior 65+. Pobyt je pro klienty starší 65 let a zahrnuje koupele ve zdejším přírodním zdroji, lokální tepelné zábaly ke zmírnění bolesti kloubů a částečné masáže. Dalším příkladem je Balneo centrum Flóra. Hotel Flóra nabízí lázeňský a ozdravný pobyt pro starší s názvem Senior 50+, který obsahuje 14 lázeňských procedur. (Olomoucký kraj, 2011).

2.4.4 Slevové portály

Slevové portály s nabídkou cestování pro seniory pracují pouze v malém rozsahu. Většinou se spíše jedná o pouhé použití klíčových slov senior, senioři, pro seniory a podobných slov odkazujících na stránku, která má pouze v názvu či nadpisu tato klíčová slova, ale nabídka tomu příliš neodpovídá. Stránka tedy spíše slouží k přilákání návštěvníka a k následnému prolínání webu. Na slevových portálech je sice určité množství nabídek určeno pro seniory, ale z níže uvedených navštívených slevových portálů nebyla žádná nabídka určena přímo pro seniory v Olomouckém kraji. To ale neznamená, že by starší občané nemohli využít produkty se slevou z obecné nabídky.

Navštívené slevové portály:

www.pepa.cz, www.slevin.cz, nakupvakci.cz, www.topsleva.cz, www.slevydnes.cz,
www.zapakatel.cz, www.svetubytovani.cz, www.slevoking, www.zlateslevy.cz,
www.slevomol.cz, www.raketa.cz, www.skrz.cz.

2.4.5 Projekt Seniorské cestování (60+)

Seniorské cestování je oblíbený projekt, který realizuje Olomoucký kraj již od roku 2008. Tento projekt je určen všem občanům Olomouckého kraje starším 60 let. Každý zájemce se může výletu zúčastnit pouze jednou za sezonu, aby se dostalo na všechny.

Cílem projektu je podporovat lokální cestovní ruch a zároveň udržet seniory v pohybu. Klienti hradí pouze část nákladů, zbytek hradí kraj. Senioři tak mají možnost za zvýhodněnou cenu navštívit i hůře přístupná místa hromadnou dopravou. Cestování zahrnuje kompletní služby - dopravu, oběd, vstupné, pojištění i průvodce, který zabezpečuje bezpečnost programu a zároveň poskytuje informace o historii a významu míst, která jsou v rámci výletu navštívena.

Výlety jsou zaměřeny na poznání turistických míst Jeseníků a regionu střední Moravy. Díky programu mohou senioři navštívit například přečerpávací vodní elektrárnu Dlouhé stráně, ruční papírnu ve Velkých Losínách, jeskyně Na Pomezí, Mechové jezírko na Rejvízu, dřevěné kostelíky v Klepáčově, Maršíkově a Žárové, hrad Helfštýn, museum kočárů v Čechách pod Kosířem a řadu dalších atraktivních míst Olomouckého kraje.

Pro rok 2016 je předpokládán zahájení výletů plánováno od druhé poloviny měsíce června do začátku července. Dle vyjádření Olomouckého kraje je o cestování velký zájem a není možné garantovat místo pro každého jedince. Kraj se snaží navýšením kapacity vyjít seniorům vstříc. V roce 2015 byla oproti roku 2014 rozšířena kapacita o 1 000 míst (na 2 600). Pro rok 2016 se počítá s dalším navýšením kapacity na celkových 3 000 míst (Zdroj: www.kr-olomoucky.cz).

Projekt seniorského cestování se stává atraktivní a využívanou nabídkou pro seniory Olomouckého kraje. V publikaci *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu* ho zmiňuje i Kotíková (2013) jako příklad produktů v rámci seniorského cestovního ruchu a cestovního ruchu osob se zdravotním hendikepem.

Partneři projektu jsou turistická a městská informační centra:

Informační centrum Jeseník

Městské informační centrum Přerov

Turistické informační centrum Hranice

Městské informační centrum Javorník

Městské informační centrum Zlaté Hory

Turistické informační centrum Hanušovice

Informační centrum Velké Losiny

Informační centrum Lipová Lázně

Regionální a městské informační centrum Šumperk

Turistické informační centrum Štítý

Turistické informační centrum Lipník nad Bečvou

3 CÍLE

3.1 Hlavní cíl

Hlavním cílem této bakalářské práce je zjistit, jaké možnosti cestování nabízí Olomoucký kraj seniorům a jak jsou senioři spokojeni s touto nabídkou.

3.2 Dílčí cíle

Dílčí cíle, které mají za úkol upřesnit pohled na cestování seniorů. Vymezuji a zodpovídají výzkumné otázky:

- Jak často senioři cestují, v jakém období a jakým způsobem?
- S kým nejčastěji senioři cestují a v případě že necestují, z jakého důvodu?
- Z jakého důvodu nejčastěji cestují po Olomouckém kraji?
- Je důležité pro seniory v rámci cestování využít i sportovní aktivity?
- Které informační zdroje jsou nejčastěji pro cestování seniorů využívány?
- Znájí projekt seniorské cestování po Olomouckém kraji?
- Kdo zprostředkovává seniorům pobyt?

4 METODIKA

Ke sběru potřebných dat jsem použil formu dotazníku. Ten je jednou z nejčastěji využívaných metod výzkumu a slouží ke zjištění názoru většího počtu respondentů. Dle Sedlákové (2014) je dotazníkové šetření technika poskytující vysoce standardizovaná data. Pro všechny dotazované jsou vytvořeny stejné podmínky, což zajišťuje vyšší srovnatelnost získaných dat a přispívá k vyšší spolehlivosti výzkumu. Položky dotazníku musí splňovat určitá kritéria. Při jeho sestavování jsem dbal na stručnost a srozumitelnost.

Dále byla použita metoda introspektivní, která vychází z osobních poznatků zpracovatele pohybujícího se v šetřené oblasti.

Dotazník

Dotazník má celkem 16 otázek, z toho 15 uzavřených a jednu otázku otevřenou. U dvou otázek bylo možné vybrat více odpovědí. Před zahájením odpovědí byli seniorům dány pokyny jak postupovat. Dotazník byl předem ověřen u skupiny 4 seniorů, kterým se zdál být srozumitelný. Vzor dotazníku je uveden jako příloha č. 1 této bakalářské práce.

Cílová skupina

Cílovou skupinu tvořili senioři z Olomouckého kraje ve věku 60 a více let.

Výběr respondentů

Osloveny byly domovy seniorů v Kostelci na Hané, Prostějově, Olomouci (Chválkovice, Anavita), seniorské kluby Litovel, Cholína, Jívová, Protivanov, Babice, senior klub Skrbenacina20cet, Českomoravský odborový svaz pracovníků školství (sekce učitelů - seniorů při OROS Olomouc) a Tělovýchovná jednota Olomouc - město (oddíl turistiky). Šetření se zúčastnilo celkem 116 respondentů z výše uvedených zdrojů.

Sběr dat

Výzkum byl připravován od 1.4.2016 do 29.5.2016 a realizace proběhla od 29.5.2016 do 18.6.2016. Cílem bylo shromáždit odpovědi minimálně od 100

respondentů. Ke sběru potřebných dat byl použit dotazník v tištěné i elektronické podobě (<http://www.surveio.com/survey/d/P4B8G2R4G9Q7Q1B1F>).

Ze 116 respondentů jich 85 vyplnilo dotazník v tištěné podobě a 31 elektronicky na výše uvedeném webovém odkazu.

Zpracování dat

Po sběru dat byly shromážděné údaje zpracovány a vyhodnoceny v programu MS Excel. Úkolem zpracování bylo uspořádat informace přehledně a zajistit jim potřebnou úroveň a řád.

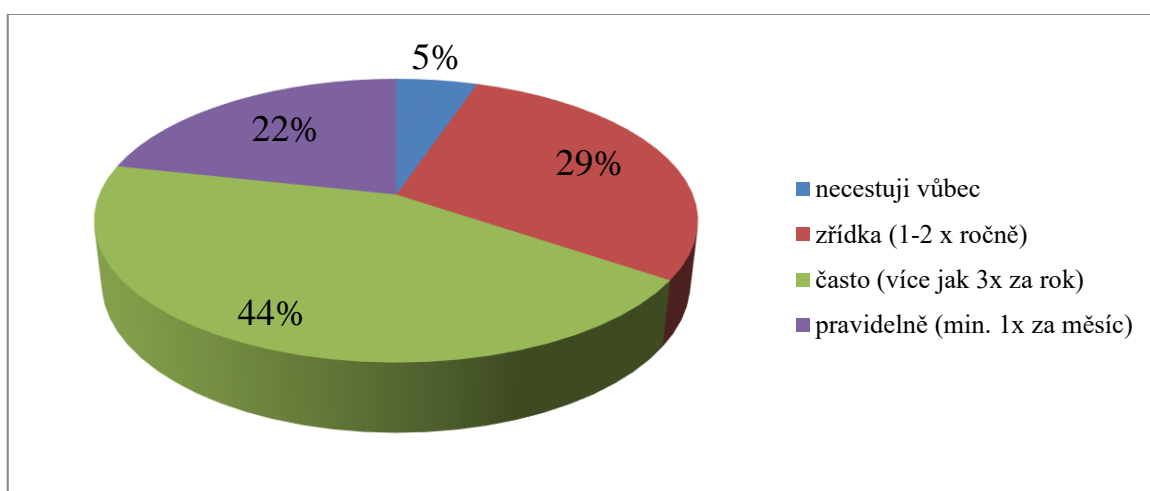
5 VÝSLEDKY

V této kapitole jsou vyhodnoceny výsledky dotazníkového šetření. Dotazník obsahuje 16 otázek. Všechny shromážděné údaje byly zpracovány do tabulek a grafů a v následujícím textu budu prezentovat získané výsledky dle jednotlivých položek dotazníku.

Otázka č. 1:

Jak často cestujete?

Úkolem otázky č. 1 bylo zjistit, zda senioři cestují a jak často k cestování dochází.

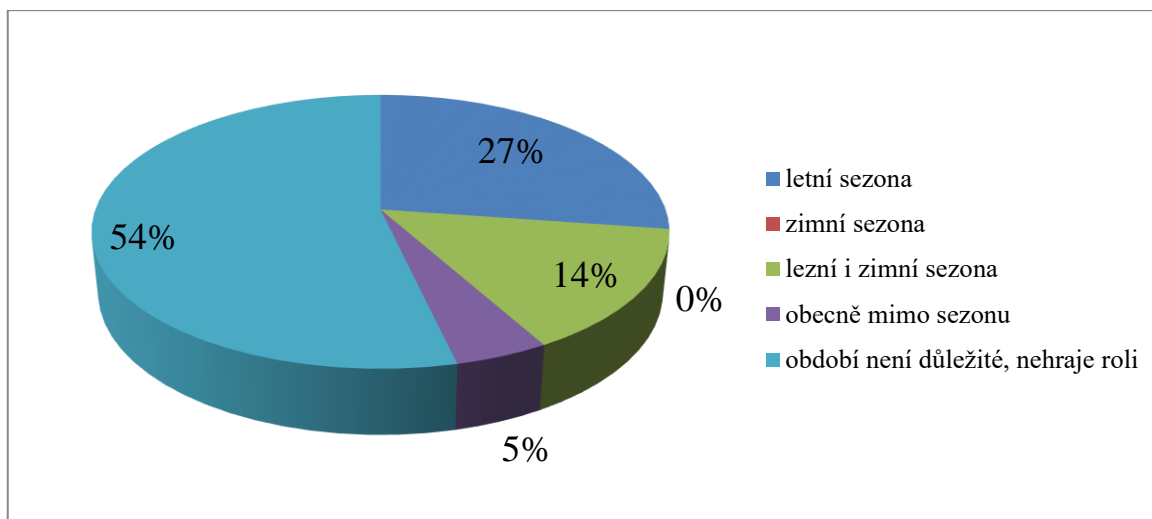
Obrázek 4. Četnost cestování

Na otázku jak často senioři cestují, odpovědělo 116 dotazovaných, z toho 44% cestuje často, 29% cestuje zřídka (1-2x ročně), 22% cestuje pravidelně (min. 1x za měsíc) a 5% seniorů necestuje vůbec. Všichni senioři, kteří uvedli, že necestují vůbec, žijí v domově pro seniory.

Otázka č. 2:

V jakém období cestujete nejčastěji?

Otázka č. 2 měla za cíl upřesnit, které období senioři pro cestování nejčastěji využívají.

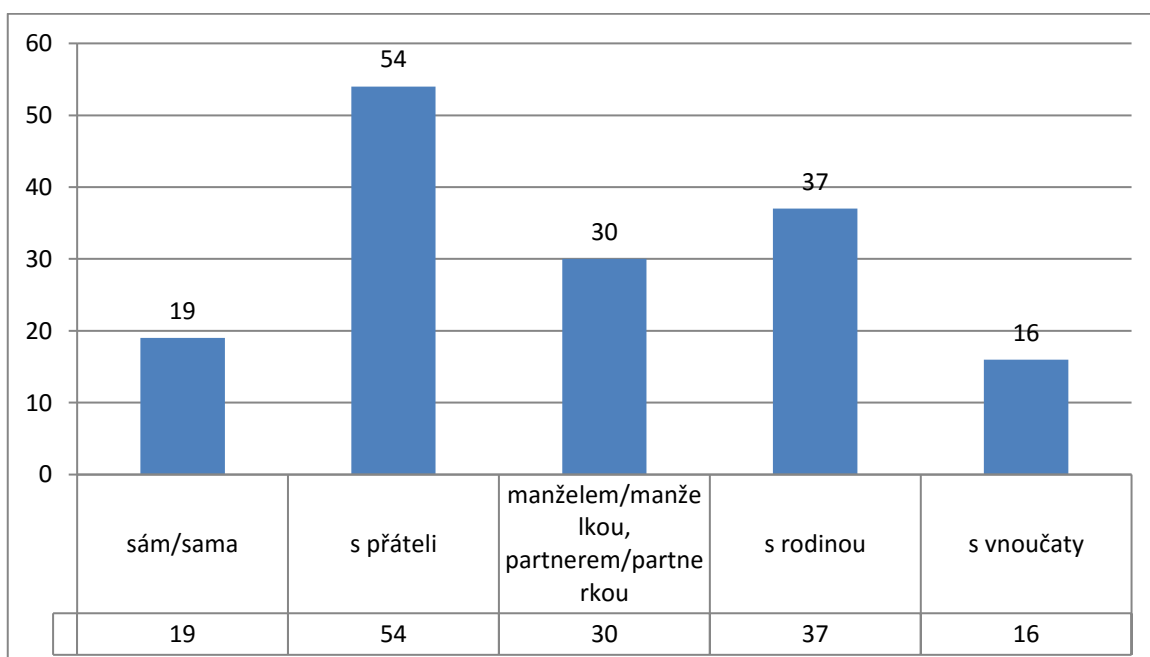
Obrázek 5. Období pro cestování seniorů

Na otázku odpovědělo 110 seniorů, z toho 54% uvedlo, že období není důležité, nehraje roli, 27% uvedlo letní sezona, 14% letní i zimní sezona a 5% cestuje obecně mimo sezonu. Cestování v zimní sezoně neupřednostňuje žádný senior.

Otázka č. 3:

S kým nejčastěji cestujete?

U této otázky mohli respondenti označit více odpovědí.

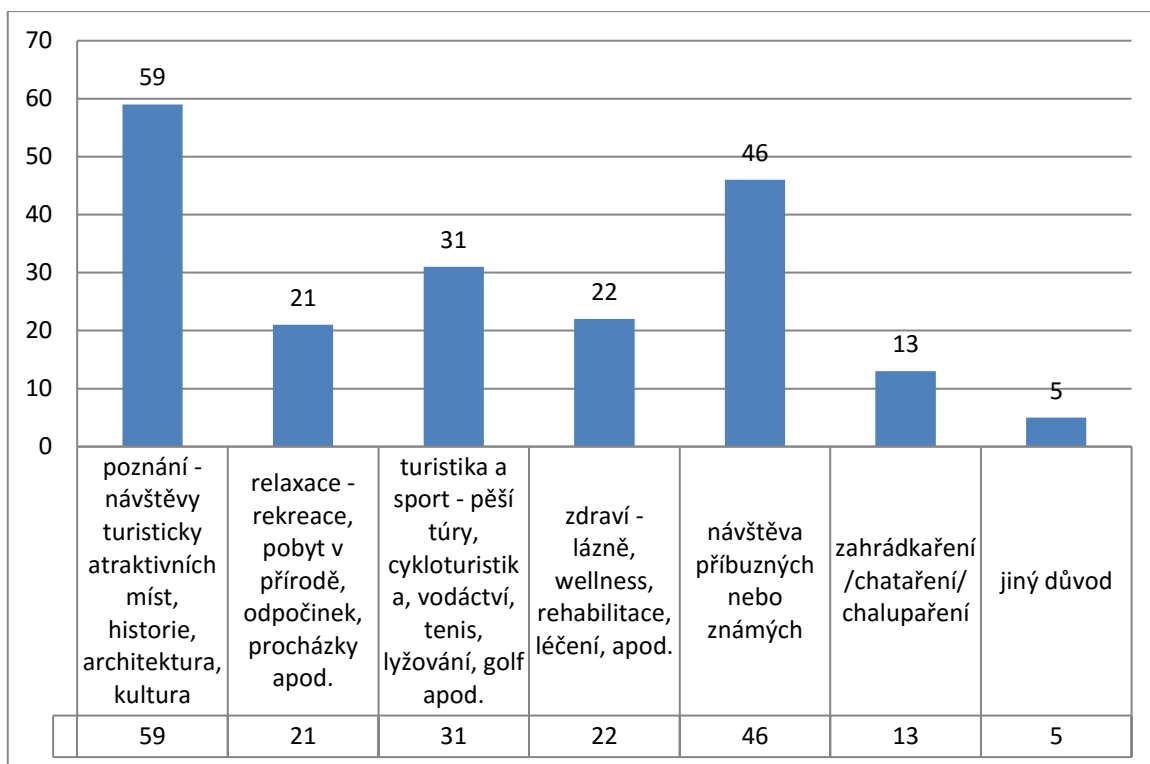
Obrázek 6. S kým seniori nejčastěji cestují

Vyhodnocením odpovědí a z výše uvedeného grafu vyplývá, že nejčastěji senioři cestují s přáteli, což uvedlo 54 respondentů ze 110. Na druhém místě senioři uváděli cestování s rodinou, dále s manželem/ manželkou (partnerem/partnerkou). Nejméně byla volena odpověď sám/sama a cestování s vnoučaty.

Otázka č. 4:

Z jakého důvodu nejčastěji cestujete v Olomouckém kraji?

U této otázky mohli dotazovaní označit více odpovědí.

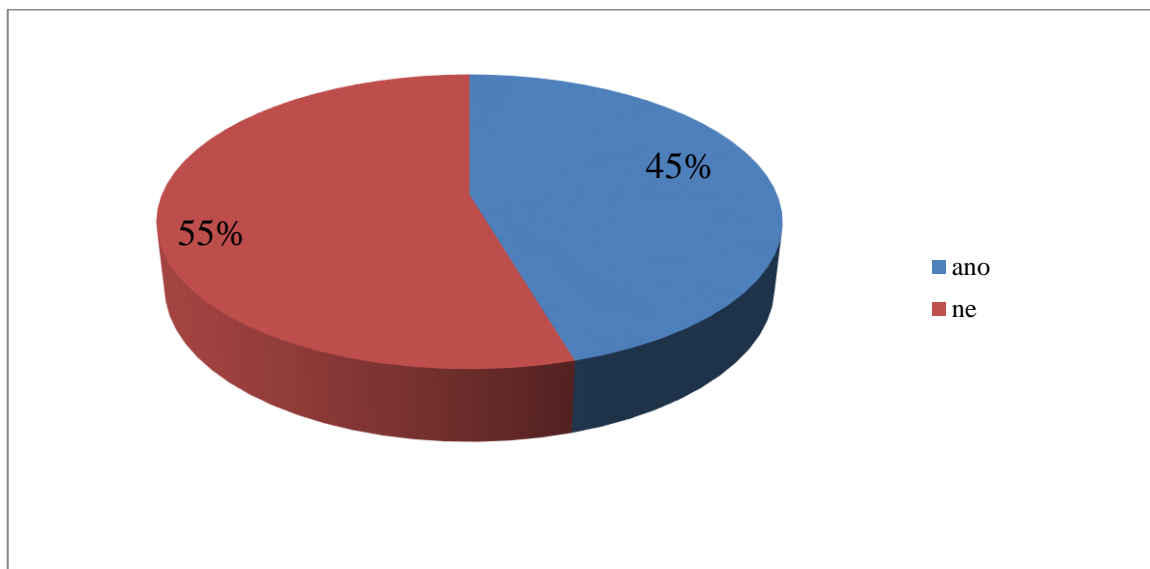
Obrázek 7. Důvody cestování seniorů v Olomouckém kraji

Otázka č. 4 zkoumá, z jakého důvodu senioři nejčastěji cestují v Olomouckém kraji. Z grafu je patrné, že senioři nejčastěji cestují za poznáním (návštěvy turisticky atraktivních míst, historie, architektura, kultura) a z důvodu návštěvy příbuzných nebo známých. Dále za turistikou a sportem (pěší túry, cykloturistika, vodáctví, tenis, lyžování, golf) Méně již senioři cestují z důvodu relaxace (rekreace, pobyt v přírodě, odpočinek, procházky) a zdraví (lázně, wellness, rehabilitace, léčení). Velmi málo bylo zmiňováno zahrádkaření (chataření, chalupaření). Jako jiné důvody dotazovaní uvedli sportovní hry a soutěže mezi domovy seniorů, nákupy a poutě.

Otázka č. 5:

Je pro vás důležité v rámci cestování využít i sportovní aktivity?

Tato otázka měla za cíl zjistit, zda senioři pokládají za důležité v rámci cestování využívat i sportovní aktivity.

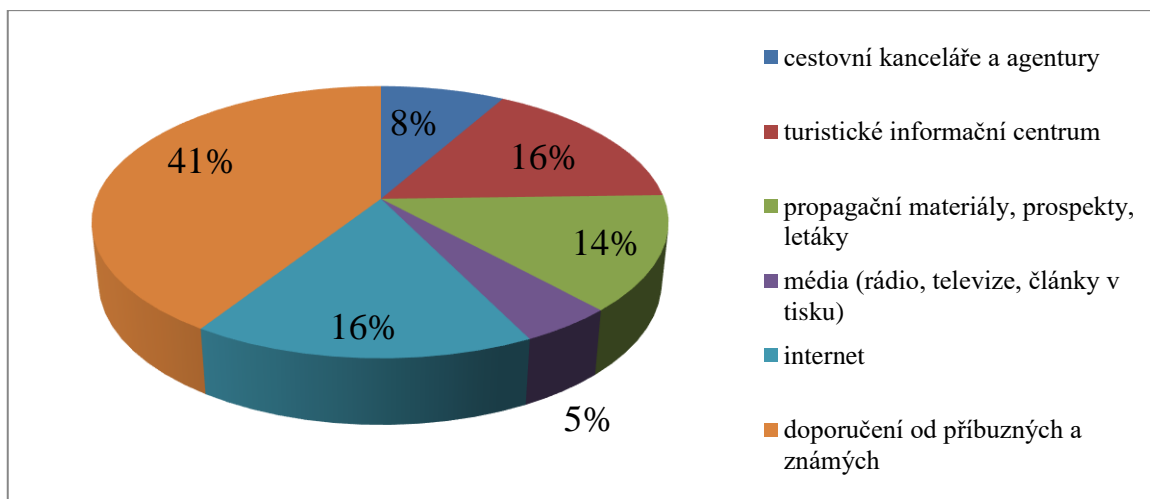
Obrázek 8. Důležitost využití sportovní aktivity

Z grafu je patrné, že 55% seniorů nepovažuje za důležité v rámci cestování využít možnosti sportovní aktivity a 45% to za důležité považuje. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že možnost využití sportovní aktivity při cestování je důležitá spíše pro seniory v klubech a oddílech než u respondentů z domova pro seniory.

Otázka č. 6:

Které informační zdroje pro cestování v Olomouckém kraji využíváte nejčastěji?

Tato otázka měla za cíl zjistit, jaké informační zdroje senioři v Olomouckém kraji pro cestování využívají nejčastěji.

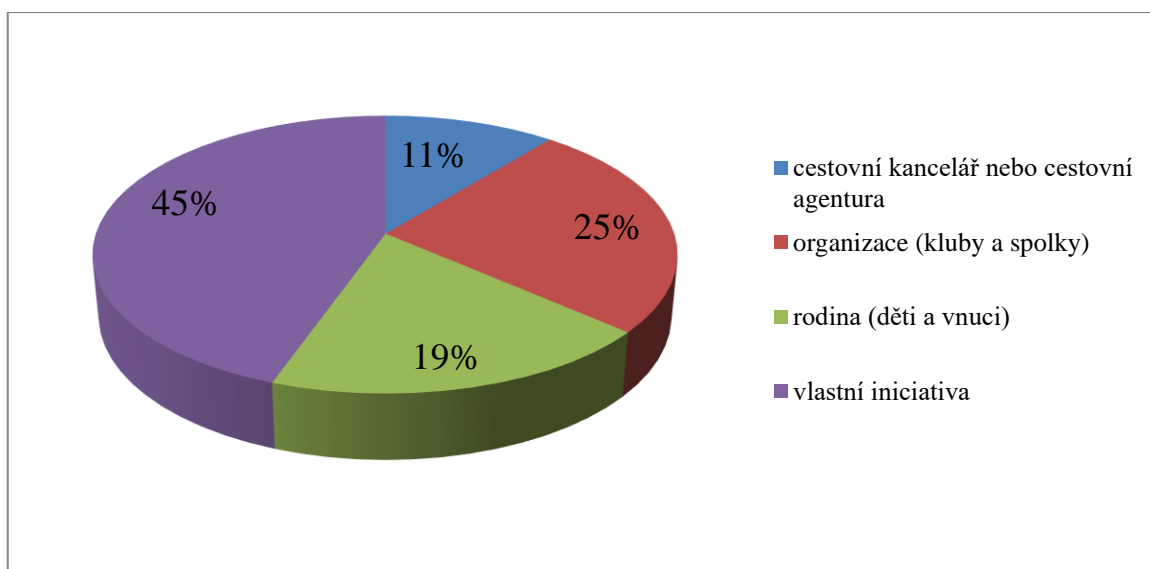

Obrázek 9. Využití informačních zdrojů v Olomouckém kraji

Ze získaných odpovědí je patrné, že 41% seniorů využívá informace na základě doporučení od příbuzných a známých, 16% seniorů využívá turistická informační centra, 16% využívá jako informační zdroj internet, 14% propagační materiály, prospekty a letáky, 8% cestovní kanceláře a agentury. Pouze 5% dotazovaných využívají média (rádia, televize, články v tisku).

Otázka č. 7:

Kdo Vám zprostředkovává pobyt nejčastěji?

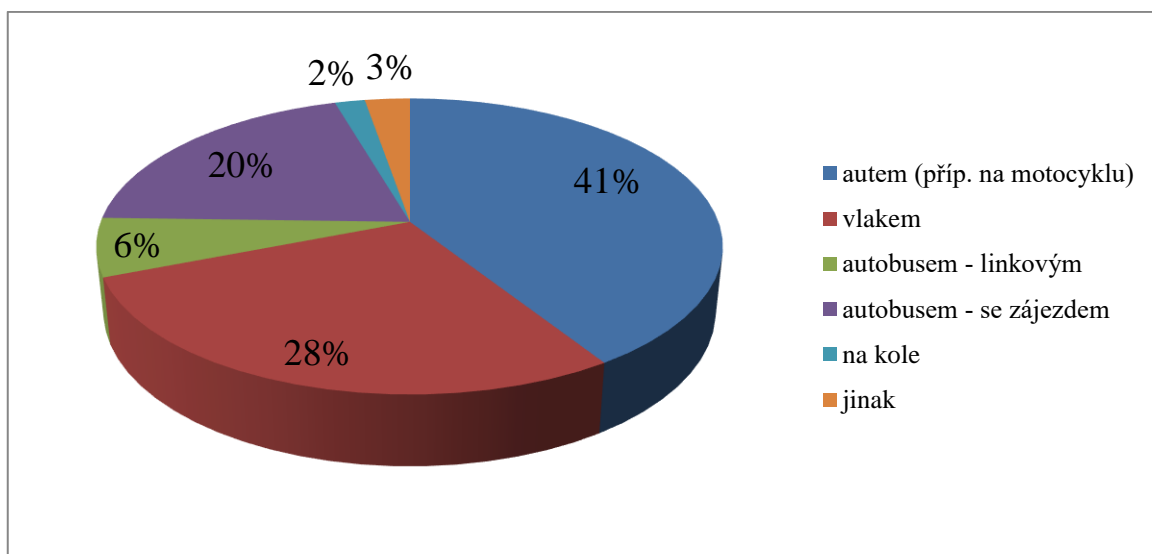
Obrázek 10. Zprostředkování pobytu

Z výše uvedeného grafu je patrné, že 45% seniorů si zprostředkovává pobyt z vlastní iniciativy, 25% pobytu zprostředkovávají seniorům organizace (kluby a spolky), 19% rodina (děti a vnuci) a 11% cestovní kanceláře a agentury.

Otázka č. 8:

Jakým způsobem nejčastěji cestujete?

Respondenti měli možnost pouze jedné odpovědi.

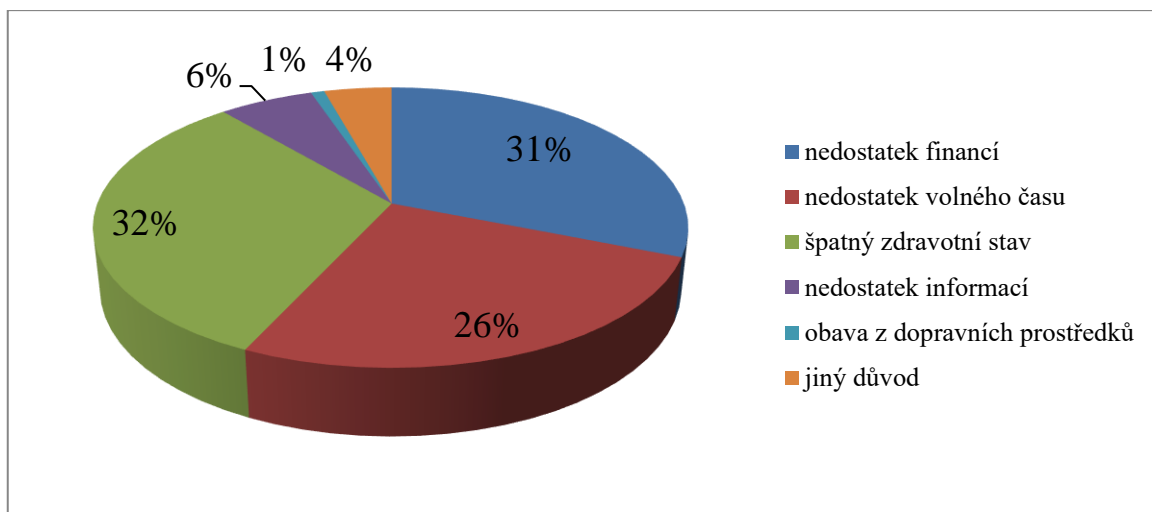
Obrázek 11. Způsob cestování seniorů

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 41% seniorů cestuje autem (příp. na motocyklu). Vlakem cestuje 28% dotazovaných, 6% využívá k cestování autobus (linkový) a 20% respondentů cestuje autobusem (se zájezdem). Na kole cestují 2% a 3% seniorů uvedli jinou odpověď (pěší turistika, senior taxi, autem z domova seniorů s řidičem).

Otázka č. 9:

Když necestujete, z jakého důvodu?

Otázka č. 9 měla za cíl zjistit, jaké důvody vedou seniory k tomu, že zrovna nikam necestují.

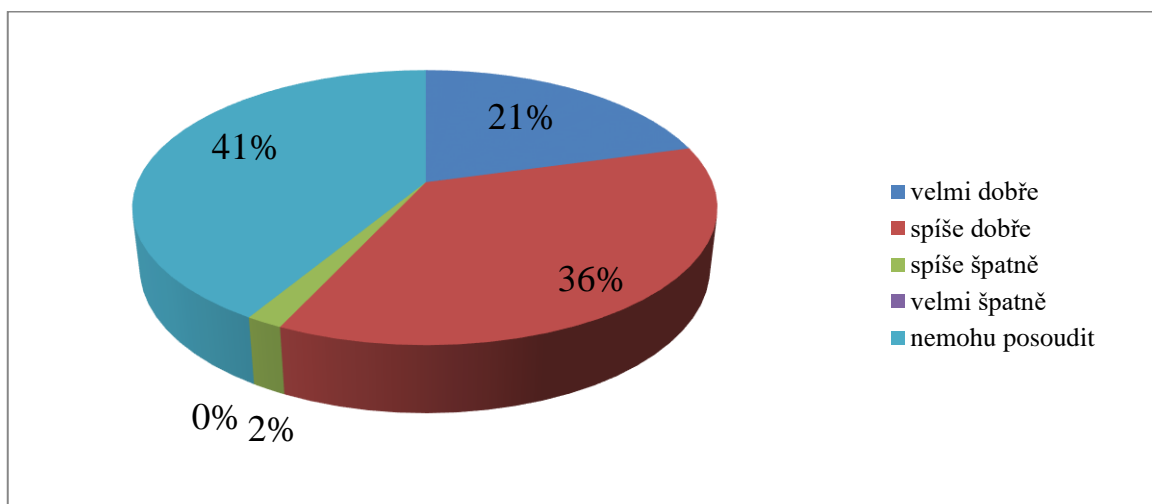

Obrázek 12. Důvody necestování seniorů

Ze získaných odpovědí vyplývá, že 31% seniorů necestuje z důvodu nedostatku financí, 26% z nedostatku volného času a 32% dotazovaných uvádělo jako důvod pro necestování špatný zdravotní stav. Tato odpověď se nejčastěji objevovala u starší skupiny dotazovaných v domově pro seniory. Dále 6% respondentů necestuje, z nedostatku informací a pouze 1% má obavu z dopravních prostředků. Jiný důvod uvedlo 4% dotazovaných, nejčastěji náhlé onemocnění, věk (netroufají si), málo informací o slevách pro seniory. Na otázku odpovědělo 116 respondentů.

Otázka č. 10:

Jak hodnotíte nabídku cestování pro seniory v Olomouckém kraji?

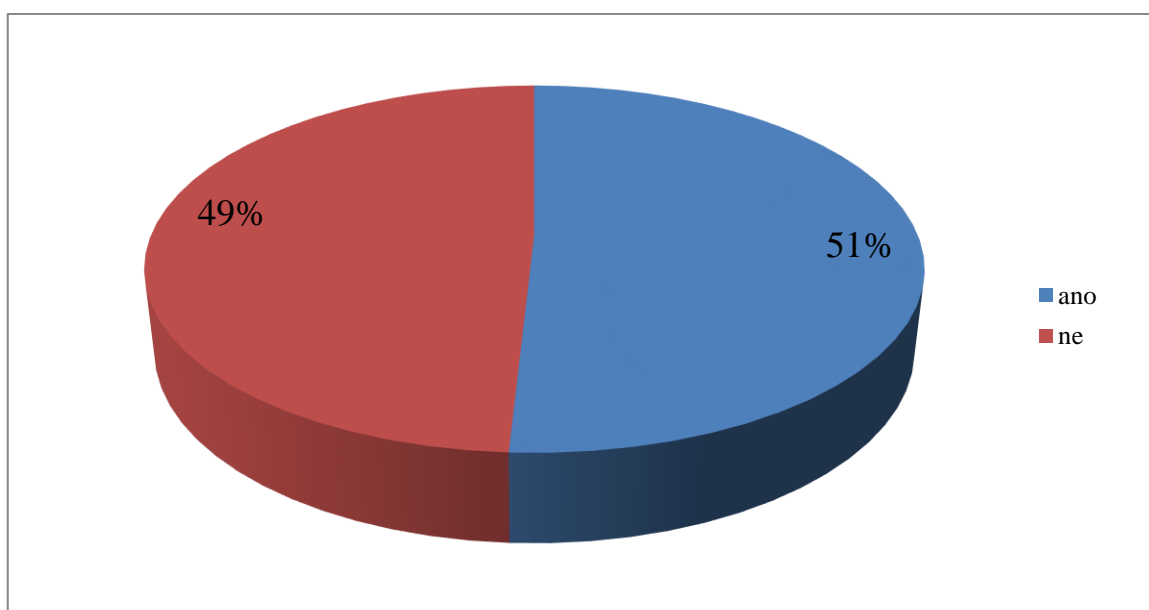
Obrázek 13. Hodnocení nabídky pro cestování seniorů v Olomouckém kraji

Z výše uvedeného grafu je patrné, že 21% seniorů hodnotí nabídku cestování pro seniory v Olomouckém kraji velmi dobře, 36% seniorů spíše dobře. Spíše špatně vnímá tuto nabídku pouze 2% respondentů. Nikdo z dotazovaných nehodnotí nabídku velmi špatně a 41% seniorů uvádí, že nabídku nemohou posoudit. Na otázku odpovědělo 116 seniorů.

Otázka č. 11:

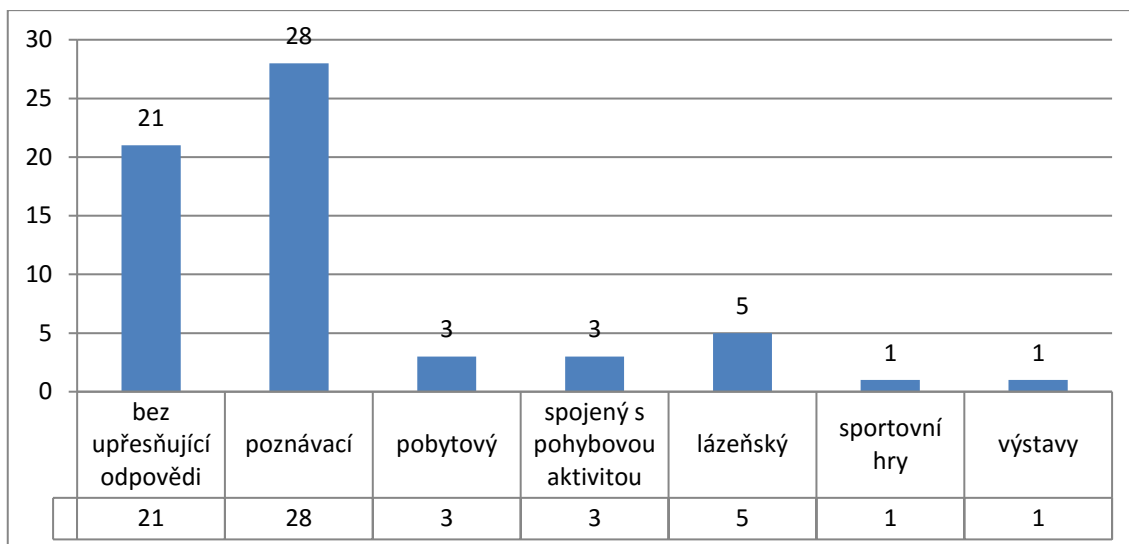
Využil/a jste někdy nabídku zájezdu nebo pobytu určenou cíleně pro seniory?

Úkolem této otázky bylo zjistit, zda respondenti využívají nabídku zájezdu nebo pobytu určenou cíleně pro seniory a v případě kladné odpovědi, upřesnit o jaký druh zájezdu se jedná. Na otázku odpovědělo 116 respondentů.

Obrázek 14. Využití cílené nabídky pro seniory

Z grafu je patrné, že 49% dotazovaných nevyužilo cílené nabídky zájezdu nebo pobytu pro seniory a 51% seniorů tuto nabídku využilo.

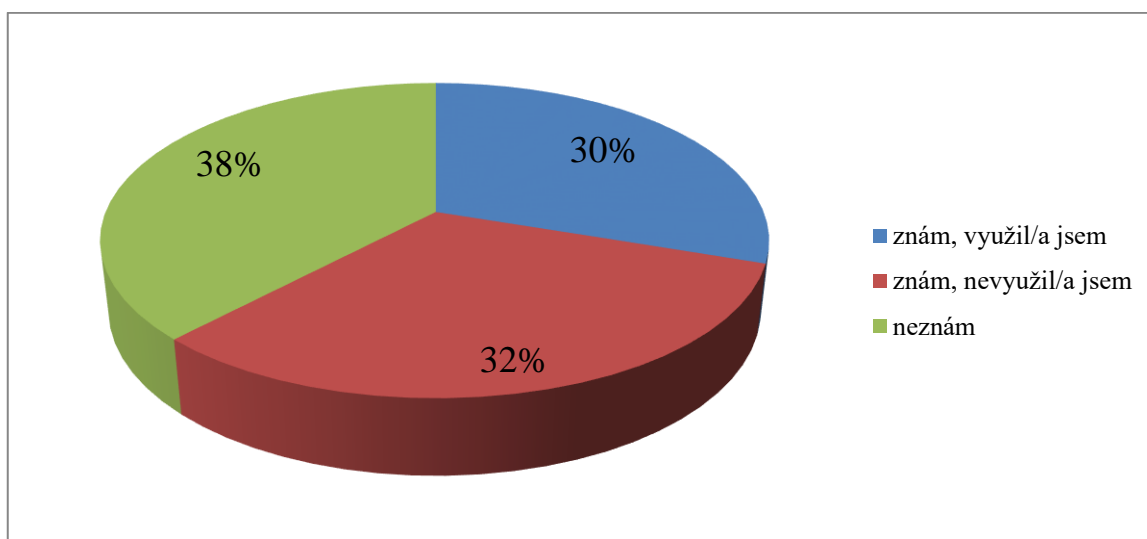

Obrázek 15. Upřesnění typu zájezdu a pobytu z cílené nabídky pro seniory

Nejčastěji uváděný typ zájezdu byl poznávací, dále pak lázeňský, pobytový a zájezdy spojené s pohybovou aktivitou. Zmíněny také byly sportovní hry a zájezd na výstavu Flora Olomouc. Část dotazovaných, kteří využili cílené nabídky zájezdu, neuvedla, o jaký typ zájezdu se jednalo.

Otázka č. 12:

Znáte projekt Seniorské cestování, po Olomouckém kraji?

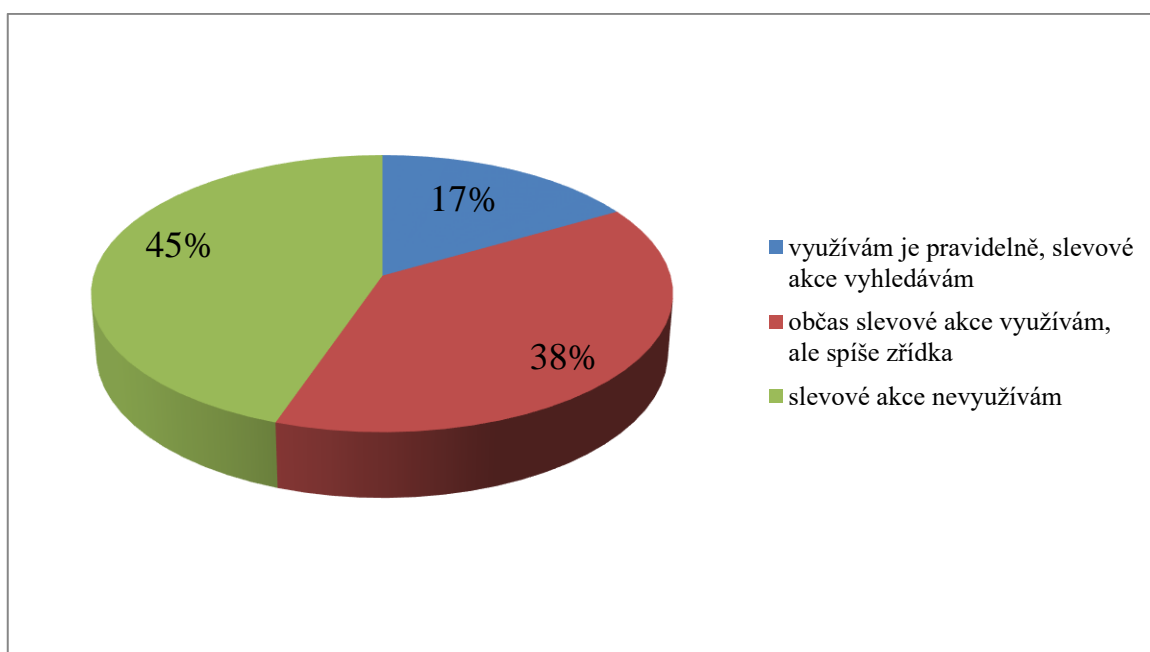

Obrázek 16. Znalost projektu Seniorské cestování po Olomouckém kraji

Z grafu je patrné, že 62% respondentů projekt Seniorské cestování po Olomouckém kraji zná, z toho 30% seniorů projekt využilo. Z výsledků šetření vyplývá, že 38% seniorů nemá povědomí o tomto projektu, zpravidla respondenti v domovech pro seniory. Na otázku odpovědělo 116 dotazovaných.

Otázka č. 13:

Využíváte pro cestování různé slevové akce?

Obrázek 17. Využití slevových akcí pro cestování

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 45% seniorů slevové akce nevyužívá, 38% seniorů využívá slevové akce občas (spíše zřídka) a 17% respondentů slevové akce vyhledává a pravidelně využívá. Při vyhodnocování dotazníkového šetření bylo patrné, že slevové akce využívají více respondenti, kteří odpovídali elektronickou formou. Na otázku odpovědělo 114 seniorů.

Otázka č. 14:

Co Vám chybí v nabídce cestování pro seniory v Olomouckém kraji?

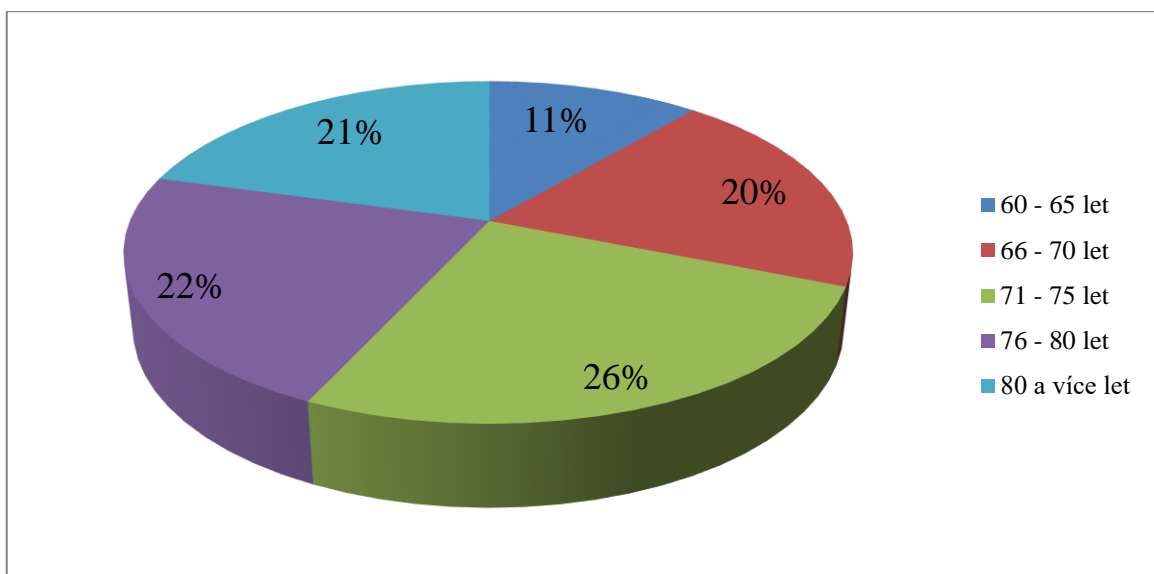
Z dotazníkového šetření je patrné, že nejvíce seniorům v Olomouckém kraji v nabídce chybí:

- větší kapacita míst v daných zájezdech (jsou rychle obsazené)
- větší nabídka jednodenních zájezdů
- lepší organizovanost nástupních míst
- více slev
- více informací a zlepšení prezentace v médiích
- více termínů konání akcí
- větší dostupnost pro seniory z venkova
- levnější senior taxi
- přístavení bezbariérového autobusu
- nabídka a reklama na internetu
- více možností a pestřejší nabídka

Na otázku č. 14 odpovědělo ze 116 respondentů celkem 56 seniorů, z toho 23 dotazovaných uvedlo, že jim nechybí nic, neví nebo nemohou posoudit. Dalších 60 seniorů nevedlo odpověď vůbec.

Otázka č. 15:

Váš věk?

Obrázek 18. Věk dotazovaných seniorů

Na otázku odpovědělo 116 seniorů. Z vyhodnocených odpovědí a z výše uvedeného grafu je patrné, že nejpočetnější je věkové rozmezí 71-75 let. Tato skupina tvoří 26%. Druhá nejpočetnější skupina zastoupená 22% je v rozmezí 76-80 let. Významnou část respondentů 21%, tvoří senioři věku 80 a více let. Nejméně zastoupenou skupinou dotazovaných s 11% jsou senioři 60-65 let. Věkový průměr všech seniorů je 75,09 roků.

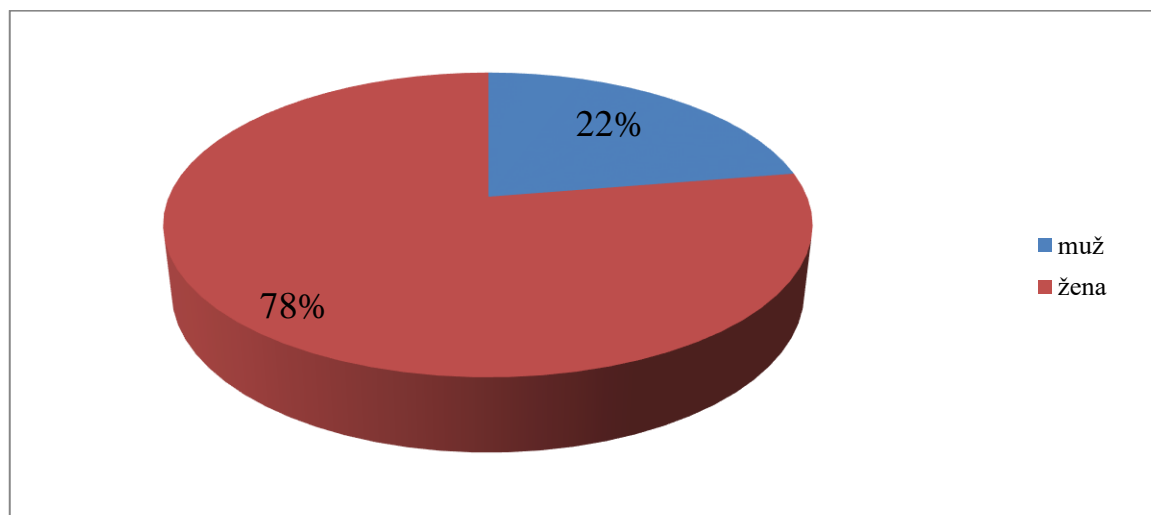
Věková kategorie	Množství seniorů	V procentech
60-65 let	13	11%
66-70 let	23	20%
71-75 let	30	26%
76-80 let	26	22%
80 a více let	24	21%

Tabulka 3. Rozdělení respondentů podle věku

Otázka č. 16:

Pohlaví?

Otázka č. 16 měla za cíl zjistit, kolik mužů a žen se dotazníkového šetření zúčastnilo.

Obrázek 19. Rozdělení dle pohlaví dotazovaných

K otázce se vyjádřilo 116 respondentů. Z grafu je patrné, že 78% odpovědí patří ženám a 22% mužům. Početní zastoupení žen je výrazně vyšší. Ženy jsou také aktivnější.

6 DISKUZE

Prostřednictvím dotazníkového šetření byly zjištěny důležité informace o cestování seniorů v Olomouckém kraji. V následující diskuzi budou uvedeny nejdůležitější poznatky těchto zjištění.

Šetření se zúčastnila skupina 116 respondentů, z toho 6 respondentů odpovědělo u otázky č. 1 (Jak často cestujete?), že necestují. Následně tedy tito respondenti neodpověděli na otázky č. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 a 14. Zbývajících 110 respondentů odpovědělo na všechny otázky, někteří však neuvedli u otázky č. 11 (Využil/a jste někdy nabídku zájezdu nebo pobytu určenou cíleně pro seniory?) v případě odpovědi ano, doplňující odpověď s uvedením typu zájezdu. Výjimku tvořila otázka č. 14 (Co Vám chybí v nabídce cestování pro seniory v Olomouckém kraji?), kde bohužel část respondentů neodpověděla. To se týkalo pouze dotazníků v tištěné podobě. Elektronicky vyplňované dotazníky měly potřebné údaje vyplněny.

Obecně z dotazníkového šetření vyplývá, že senioři cestují poměrně často. Každý měsíc někam cestuje 22% seniorů a dalších 44% cestuje více jak 3x za rok. Pouze malá část seniorů necestuje vůbec. Jako důvod pro jejich necestování je uváděn většinou zdravotní stav. Období pro cestování není důležité (54%), ale většina seniorů dává přednost letní sezoně (27%) před výběrem kombinace letní a zimní sezóny (14%). V zimní sezoně neupřednostňuje cestování žádný senior. Nejčastěji senioři cestují s přáteli, dále pak s rodinou a také s manželem/manželkou (partnerem/partnerkou). Nejméně cestují s vnoučaty nebo samotní. Jako důvod pro cestování uvádělo nejvíce dotazovaných poznání (historie, kultura, architektura) a návštěvu známých a příbuzných. Další důvody pro cestování jsou turistika a sport (pěší túry, cykloturistika), zdraví (lázně, wellness) a také relaxace (pobyt v přírodě, procházky). Nejméně seniorů cestuje z důvodu zahrádkaření, chataření a chalupaření. Větší část z dotazovaných seniorů (55%) nepokládá za důležité v rámci cestování využívat sportovní aktivity. Nejméně je zde velká část dotazovaných (45%) pro to důležité je. Při zpracování údajů z dotazníkového šetření vyplynulo, že možnost využití sportovní aktivity při cestování je důležitá spíše pro seniory v klubech a oddílech než u respondentů z domova pro seniory. Pro cestování v Olomouckém kraji využívají senioři nejčastěji jako informační zdroj doporučení od příbuzných a známých (41%). Využívána jsou také turistická

informační centra (16%), propagační materiály (14%) a internet (16%). Velmi málo využívají senioři média (rádia, televize, články v tisku) a cestovní kanceláře a agentury. Malé využívání cestovních kanceláří a agentur může souviset s jejich nedostatečnou nabídkou cestování v rámci Olomouckého kraje. Většina z nich totiž nabízí seniorům zahraniční pobyty. Senioři si nejčastěji zprostředkovávají pobyt z vlastní iniciativy (45%). Významnou roli mají také kluby a spolky (25%) nebo děti a vnuci (19%). Cestovní kanceláře a agentury mají nejmenší podíl (11%). Jako způsob dopravy volí nejvíce seniorů cestování autem (41%) a vlakem (28%). Využívané jsou také autobusové zájezdy (20%) a méně již linkové autobusy (6%). Pokud senioři zrovna necestují, uvádí nejčastěji jako důvod špatný zdravotní stav (32%) nebo nedostatek finančních prostředků (31%). Poměrně velké množství dotazovaných uvedlo překvapivě nedostatek volného času (26%). Velmi málo senioři necestují z nedostatku informací a obav z dopravních prostředků. Nabídku cestování pro seniory v Olomouckém kraji hodnotila většina dotazovaných pozitivně (57% velmi dobře a spíše dobře). Velká část respondentů také uvedla, že nabídku nemůže posoudit (41%) a pouze minimální množství vyhodnotilo nabídku spíše špatně (2%). Nikdo nehodnotil velmi špatně. Z celkového počtu 116 dotazovaných využilo někdy nabídku zájezdu nebo pobytu určenou cíleně pro seniory 62 osob (51%), z nichž bohužel 21 osob neuvedlo upřesňující odpověď. Ostatní jako typ zájezdu nejčastěji využili zájezd poznávací. V menší míře již lázeňský, pobytový nebo zájezd spojený s pohybovou aktivitou.

V Olomouckém kraji mohou senioři od roku 2008 využívat projekt Seniorského cestování. Většina seniorů (62%) tento projekt zná a 30% respondentů již projekt k cestování využilo. Z výsledků šetření také vyplynulo, že 38% seniorů nemá povědomí o tomto projektu, zpravidla respondenti v domovech pro seniory.

Součástí cestování seniorů mohou být slevové akce. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že 45% seniorů slevové akce nevyužívá. Větší část seniorů tedy akce buď využívá občas (38%) nebo je pravidelně využívá a vyhledává (17%).

V nabídce cestování v Olomouckém kraji nejvíce seniorům chybí větší kapacita míst v daných zájezdech, více termínů konaných akcí, větší nabídka jednodenních zájezdů, více možností a pestřejší nabídka, lepší organizovanost nástupních míst, více slev, informací a také větší dostupnost pro seniory z venkova. V domově důchodců by senioři přivítali levnější senior taxi a přistavení bezbariérového autobusu. Je důležité upozornit, že ze 116 respondentů odpovědělo celkem 56 seniorů, z toho 23

dotazovaných uvedlo, že jim nechybí nic, neví nebo nemohou posoudit. Odpověď neuvedlo 60 dotazovaných.

Při zpracování dat jsem rozdělil seniory do 5 věkových kategorií a to 60-65 let, 66-70 let, 71-75 let, 76-80 let, 80 a více let. Nejpočetnější věkové rozmezí bylo 71-75 let (26%), následně pak 76-80 let (22%), 80 a více let (21%), 66-70 let (20%). Věková kategorie 60-65 let byla zastoupena nejméně (11%). Vypočítaný věkový průměr všech seniorů byl 75,09 roků. Výzkumného šetření se zúčastnilo 90 žen (78%) a 26 mužů (22%). Početní zastoupení žen bylo výrazně vyšší a ženy byly také při spolupráci aktivnější. Tato zjištění potvrzuje i syntéza poznatků.

Z dotazníkového šetření vyplynula řada nečekaných zjištění:

- senioři cestují poměrně často
- období není pro cestování důležité, ale zimní cestování senioři neupřednostňují
- senioři nejvíce cestují s přáteli a z důvodu poznání (kultura, historie)
- pro většinu seniorů není při cestování důležitá možnost využití sportovní aktivity
- senioři nejvíce využívají k cestování doporučení od příbuzných a známých
- pobyt si senioři zprostředkovávají nejčastěji sami
- nejčastěji cestují senioři autem a vlakem
- mimo špatný zdravotní stav a nedostatek financí je důvodem necestování seniorů také nedostatek volného času
- nikdo ze seniorů nehodnotil nabídku cestování v Olomouckém kraji velmi špatně
- většina seniorů zná projekt Seniorské cestování v Olomouckém kraji

Pro zlepšení poskytovaných služeb seniorům v oblasti cestovního ruchu Olomouckého kraje byla na základě šetření navržena tato doporučení:

- cestovní kanceláře a cestovní agentury by se měly více zajímat o cestování seniorů v rámci Olomouckého kraje, rozšířit a přizpůsobit seniorům nabídky cestování včetně slev

- pro velký zájem by se měla i nadále rozšiřovat kapacita u projektu Seniorského cestování Olomouckého kraje
- cestování by mělo být pro seniory z venkova dostupnější
- zlepšit by se měla kritizovaná organizace u nástupních míst
- počet jednodenních zájezdů by se měl zvýšit
- informační centra vychází z obecné nabídky, pro seniory není specifický produkt
- pro seniorské zájezdy určené pro domovy seniorů by bylo vhodné přistavovat bezbariérové autobusy

7 ZÁVĚRY

Tato diplomová práce je zaměřena na cestování cílové skupiny seniorů 60+ v Olomouckém kraji. Hlavním cílem bylo vyhodnocení nabídky pro cestování a spokojenost seniorů s nabídkou cestovního ruchu Olomouckého kraje. Ze syntézy poznatků a z dotazníkového šetření vyplynula řada zjištění. Senioři cestují poměrně často, jsou aktivnější, mobilnější, více používají informační technologie a mají větší potřebu získat dostatek informací. Senioři moderní společnosti se cítí mladší, než ve skutečnosti jsou a chtějí poznávat nová místa, kulturu, architekturu a historii. Mnozí navštěvují Univerzity třetího věku a dále se vzdělávají. Aktivita a cestování seniorů přímo souvisí s jejich věkem, vitalitou a zdravotním stavem. Aktivních seniorů přibývá, což může souviset s demografickým vývojem ve společnosti a s prodlužování střední délky života. Dle projekce obyvatelstva a prognóz budoucího vývoje se bude i nadále zvyšovat počet starších osob ve společnosti. Cílová skupina seniorů tak v budoucnu bude výrazným segmentem na trhu cestovního ruchu.

Senioři nejčastěji cestují za poznáním a návštěvou příbuzných a známých. Oblíbená je také turistika, sport a lázeňské pobyty, pro které jsou v Olomouckém kraji výborné podmínky. Olomoucký region disponuje řadou atraktivních lázeňských míst. Senioři méně využívají cestovní kanceláře a nejčastěji cestují na základě doporučení příbuzných a známých. Pobyt si zpravidla zprostředkovávají z vlastní iniciativy nebo využívají organizace, jako jsou kluby a spolky. Senioři začlenění do těchto organizací jsou oproti seniorům z domova pro seniory aktivnější, což souvisí s jejich lepším zdravotním stavem. V domově pro seniory bylo výrazně více jedinců, kteří necestovali z důvodu horšího zdravotního stavu nebo z důvodu nedostatku finančních prostředků, přičemž senioři využívající k cestování kluby a spolky uváděli většinou jako důvod necestování nedostatek času.

Nabídku cestování pro seniory v Olomouckém kraji hodnotila většina dotazovaných pozitivně. Velká část (41%) uvedla, že nabídku nemůže posoudit, což může souviset s výše uvedenou skutečností, že si senioři z velké části zprostředkovávají pobyt z vlastní iniciativy na základě doporučení. Nikdo však nehodnotil nabídku velmi špatně. Velká část seniorů zná projekt Seniorské cestování v Olomouckém kraji a rovných 30% seniorů již tento projekt využila. O projekt seniorského cestování je velký zájem a kraj se snaží tuto zvýšenou poptávku kompenzovat navýšením kapacity míst.

Na měnící se trend a nárůst cestování seniorů postupně reagují i cestovní kanceláře a agentury. Některé již nabízejí dotované seniorské programy 50+ a 55+, jedná se však většinou o nabídku zahraničních pobytů. V oblasti regionální nabídky mají CK a CA velký prostor na zlepšení služeb seniorům. Na seniorské cestování se zaměřily i některé slevové portály. Prozatím se však jedná spíše o nalákání zákazníka na hledaná klíčová slova s následným prolinkováním na další stránky slevového portálu, které s cílenou nabídkou seniorského cestování nemají nic společného a vychází z obecné nabídky slev pro všechny.

Olomoucký kraj nabízí mnoho zajímavých míst pro cestování. Region je bohatý na hrady, zámky, kostely, kulturní a historické památky, vodní plochy, lesy a další turisticky zajímavá místa. Kraj úspěšně podporuje seniorský cestovní ruch. Dalším příkladem je projekt SeniorPas, který poskytuje všem aktivním lidem nad 50 let různé slevy na zboží a služby. Kraj má desítky informačních center, ve kterých jsou zdarma k dispozici prospekty a letáky, podporující cestovní ruch v regionu. Kraj také nabízí tyto informační zdroje v elektronické podobě na svých internetových stránkách volně ke stažení.

Na základě dotazníkové šetření byla navržena doporučení pro další zlepšení poskytovaných služeb seniorům v Olomouckém kraji.

8 SOUHRN

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jaké možnosti cestování nabízí Olomoucký kraj seniorům a jak jsou senioři spokojeni s touto nabídkou. Nedílnou součástí práce bylo i dílčí zjištění, upřesňující způsoby cestování seniorů včetně využívaných informací.

V kapitole Syntéza poznatků se práce zaměřuje na vymezení pojmu senior, problematiku stáří a stárnutí, včetně demografického vývoje v České republice a Olomouckém kraji. V práci je obecně definován cestovní ruch a popsán cestovní ruch seniorů včetně charakteristiky tohoto segmentu. Dále je popsán Olomoucký kraj a jeho nabídka seniorům v oblasti cestovního ruchu.

V kapitole Metodika výzkumu je uvedena použitá metoda výzkumného šetření, cílová skupina a výběr respondentů, včetně sběru a zpracování získaných dat.

Výsledky tvoří další kapitolu, ve které jsou vyhodnoceny a popsány výsledky z dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo 116 respondentů ve věku 60 a více let.

Další kapitolu tvoří diskuze, ve které jsou komentovány zjištěné výsledky a doporučení pro zlepšení poskytovaných služeb seniorům v oblasti cestovního ruchu Olomouckého kraje.

V závěru jsou stručně popsána zjištění a výsledky výzkumného šetření.

9 SUMMARY

The aim of this thesis is to determine what Olomouc has to offer in terms of travelling for seniors and how seniors are satisfied with the offered options. An integral part of this thesis is also specification of travel methods for seniors.

In the chapter "Findings synthesis" the thesis focuses on defining the term senior, the topic of age and aging, including demographic development in the Czech Republic and in Olomouc region. The thesis defines tourism and describes tourism of seniors, including the characteristics of this segment. It also describes Olomouc region and its offer to seniors in terms of tourism.

The chapter "Research methodology" defines the applied research method, the target group and the selection of respondents, including data collection and its processing.

Their results form the following chapter, in which all results of the questionnaire survey, in which 116 respondents aged 60 and over participated, are evaluated and described.

Another chapter includes discussions commenting on the results and recommendations to improve the services provided to seniors in Olomouc region tourism sector.

Finally, the findings and results of the research are briefly described.

10 REFERENČNÍ SEZNAM

- Apostolopoulos, Y. Leivadi, S. Yiannakis, A. (1996). *The Sociology of Tourism*. London: Routledge.
- Čevela, R. Čeledová, L. Kalvach, Z. Holčík, J. Kubů, P. (2014). *Sociální gerontologie: Východiska ke zdravotní politice a podpoře zdraví ve stáří*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- Dvořáčková, D. (2012). *Kvalita života seniorů v domovech pro seniory*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- Hartl, P. (2004). *Stručný psychologický slovník*. Praha: Portál.
- Haškovcová, H. (2010). *Fenomén stáří*. Praha: Havlíček Brain Team
- Holczerová, V. Dvořáčková, D. (2013). *Volnočasové aktivity pro seniory*. Praha: Grada Publishing
- Jakubíková, D. (2012). *Marketing v cestovním ruchu*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- Klvetová, D. Dlabalová, I. (2008). *Motivační prvky při práci se seniory*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- Knop, K. (1999). *Lázeňství - ekonomika a management*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- Kotíková, H. (2013). *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- Langmeier, J. Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- Olomoucký kraj (2011). *Lázně a wellness*. Olomouc: Quix s.r.o.
- Pacovský, V. Heřmanová, H. (1981). *Gerontologie*. Praha: Avicenum
- Palatková, M. Zichová, J. (2011). *Ekonomika turismu - Turismus České republiky*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- Pásková, M. Zelenka, J. (2002). *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj.
- Reidl, A. (2012). *Senior - zákazník budoucnosti*. Brno: Albatros Media a.s.
- Robnett, R. H. Chop, W. C. (2010). *Gerontology for the Health Care Professional*. Sudbury: Jones and Bartlett Publishers.
- Roslawski, A. (2005). *Jak zůstat fit ve stáří*. Brno: Computer Press, a.s.
- Ryglová, K. Burian, M. Vajčnerová, I. (2011). *Cestovní ruch - podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- Říčan, P. (2004). *Cesta životem: vývojová psychologie*. Praha: Portál.

- Sak, P. Kolesárová, K. (2012). *Sociologie stáří a seniorů*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- Sedláková, R. (2014). *Výzkum médií, Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- Shephard, R. J. (2002). *Gender physical activity, and aging*. London: CRC Press.
- Schwartzhoffová, E. (2013). *Služby v cestovním ruchu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Singh, S. Timothy, D. J. Dowling, R. K. (2003). *Tourism in Destination Communities*. Oxon: CABI Publishing.
- Špatenková, N. Smékalová, L. (2015). *Edukace seniorů: Geragogika a gerontodidaktika* Praha: Grada Publishing, a.s.
- Štílec, M. (2004). *Program aktivního stylu života pro seniory*. Praha: Portál
- Tošnerová, T. (2009). *Jak si vychutnat seniorská léta*. Brno: Computer Press, a.s.
- Český statistický úřad. (2015). *Senioři v Olomouckém kraji 2015*. Získáno 5 2016, z <https://www.czso.cz/documents/10180/20537330/33014715k1.pdf/0e18fca6-7288-4144-9c8b-8201e2cb150b?version=1.7>
- Český statistický úřad. (2015). *czso.cz*. Získáno 5 2016, z <https://www.czso.cz/csu/czso/zisk-z-cestovniho-ruchu-vzrostl-na-238-miliard>
- Český statistický úřad. (2015). *czso.cz*. Získáno 5 2016, z <https://www.czso.cz/staticke/animgraf/cz/index.html?lang=cz>
- Český statistický úřad. (2015). *czso.cz*. Získáno 5 2016, z <https://www.czso.cz/staticke/animgraf/cz071/index.html?lang=cz>
- Český statistický úřad. (nedatováno). *czso.cz*. Získáno 5 2016, z https://www.czso.cz/documents/10180/20534412/cz071_zvkr_m1.jpg/17c79f46-8317-46fd-961c-7e915293e0d2?version=1.0&t=1418275563276
- Český statistický úřad. (2016). *czso.cz*. Získáno 5 2016, z https://www.czso.cz/csu/xm/charakteristika_kraje
- Český statistický úřad. (2016). *czso.cz*. Získáno 6 2016, z https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_hu
- Dovolená pro seniory 55+ (nedatováno). *dovolenaproseniory.cz*. Získáno 5 2016, z <http://www.dovolenaproseniory.cz/program-pro-seniory/>
- Informační centra (nedatováno). *kr-olomoucky.cz*. Získáno 5 2016, z <https://www.kr-olomoucky.cz/informacni-centra-cl-78.html>
- Lázně Olomoucký kraj (nedatováno). *lecebne-latne.cz*. Získáno 5 2016, z <http://www.lecebne-lazne.cz/cs/lazne/ceska-republika/olomoucky-kraj.html>

- Lázně - Olomoucký kraj (nedatováno). *atlasceska.cz*. Získáno 5 2016, z
<http://www.atlasceska.cz/olomoucky-kraj/lazenstvi/>
- Olomoucký kraj - Jeseníky, Střední Morava (nedatováno). *ok-tourism.cz*. Získáno 5
2016, z <http://www.ok-tourism.cz/>
- Olomoucký senior (nedatováno). *proseniory.olomouc.eu*. Získáno 5 2016, z
<https://proseniory.olomouc.eu/uvod>
- Sada propagačních letáků. (nedatováno). *kr-olomoucky.cz*. Získáno 5 2016, z
<https://www.kr-olomoucky.cz/cestovni-ruch-cl-98.html>
- SeniorPas (nedatováno). *seniorpasy.cz*. Získáno 5 2016, z
<http://www.seniorpasy.cz/>
- Seniorské cestování (nedatováno). *kr-olomoucky.cz*. Získáno 5 2016, z
<https://www.kr-olomoucky.cz/seniorske-cestovani-cl-1030.html>
- Seniorské cestování (nedatováno). *seniorskecestovani.zasluncem.cz*. Získáno 5 2016, z
<http://www.seniorskecestovani.zasluncem.cz/>
- Turistický atlas. (nedatováno). *turistickyatlas.cz*. Získáno 5 2016, z
<https://turistickyatlas.cz/restaurace/kraj/olomoucky.html>
- Zájezdy pro seniory 55+ (nedatováno). *zajezdy55.cz*. Získáno 5 2016, z
<http://www.zajezdy55.cz/>

11 PŘÍLOHY

Příloha 1. Dotazník - Senioři jako cílová skupina cestovního ruchu v Olomouckém kraji

**DOTAZNÍK - SENIOŘI JAKO CÍLOVÁ SKUPINA CESTOVNÍHO RUCHU
V OLOMOUCKÉM KRAJI**

Dobrý den,
obracím se na Vás s prosbou a s žádostí o vyplnění následujícího dotazníku týkajícího se cestování seniorů v Olomouckém kraji. Dotazník je anonymní a získané informace budou použity výhradně pro zpracování mé bakalářské práce.

Pokyny pro vyplnění:

- a) Zaškrtněte prosím (křížkem v rámečku) pouze jednu odpověď, není-li uvedeno jinak
- b) U otevřené otázky máte možnost vyjádřit svůj názor formou volné odpovědi

Předem Vám děkuji za ochotu a vyplnění dotazníku
Petr Vlk - student FTK, UP v Olomouci

1) Jak často cestujete?

- necestuji vůbec
- zřídka (1-2 ročně)
- často (více jak 3x za rok)
- pravidelně (minimálně 1x za měsíc)

2) V jakém období cestujete nejčastěji?

- letní sezóna
- zimní sezóna
- letní i zimní sezona
- obecně mimo sezónu
- období není důležité, nehraje roli

3) S kým nejčastěji cestujete? (Můžete označit více možností)

- sám/sama
- s přáteli
- manželem/manželkou, partnerem/partnerkou
- s rodinou
- s vnoučaty

4) Z jakého důvodu nejčastěji cestujete v Olomouckém kraji? (Můžete označit více možností)

- poznání - návštěvy turisticky atraktivních míst, historie, architektura, kultura
- relaxace - rekreace, pobyt v přírodě, odpočinek, procházky apod.
- turistika a sport - pěší túry, cykloturistika, vodáctví, tenis, lyžování, golf apod.
- zdraví - lázně, wellness, rehabilitace, léčení, apod.
- návštěva příbuzných nebo známých
- zahrádkaření/chataření/ chalupaření
- jiný důvod: _____

5) Je pro Vás důležité v rámci cestování využít i sportovní aktivity?

- ano
- ne

6) Které informační zdroje pro cestování v Olomouckém kraji využíváte nejčastěji?

- cestovní kanceláře a agentury
- turistické informační centrum
- propagační materiály, prospekty, letáky
- média (rádio, televize, články v tisku)
- internet
- doporučení od příbuzných a známých

7) Kdo Vám zprostředkovává pobyt nejčastěji?

- cestovní kancelář nebo cestovní agentura
- organizace (kluby a spolky)
- rodina (děti a vnuci)
- vlastní iniciativa

8) Jakým způsobem nejčastěji cestujete? (uved'te jeden způsob dopravy)

- autem (příp. na motocyklu)
- vlakem
- autobusem - linkovým
- autobusem - se zájezdem
- na kole
- jinak: _____

9) Když necestujete, z jakého důvodu?

- nedostatek financí
- nedostatek volného času
- špatný zdravotní stav
- nedostatek informací
- obava z dopravních prostředků
- jiný důvod: _____

10) Jak hodnotíte nabídku cestování pro seniory v Olomouckém kraji?

- velmi dobře
- spíše dobře
- spíše špatně
- velmi špatně
- nemohu posoudit

11) Využil/a jste někdy nabídku zájezdu nebo pobytu určenou cíleně pro seniory?

- ano
- ne

Pokud ano, uveďte prosím typ zájezdu (poznávací, pobytový, spojený s pohybovou aktivitou, lázeňský pobyt apod.):

12 Znáte projekt Seniorské cestování po Olomouckém kraji?

- znám, využil/a jsem
- znám, nevyužil/a jsem
- neznám

13) Využíváte pro cestování různé slevové akce?

- využívám je pravidelně, slevové akce vyhledávám
- občas slevové akce využívám, ale spíše zřídka
- slevové akce nevyžívám

14) Co Vám chybí v nabídce cestování pro seniory v Olomouckém kraji?

15) Váš věk _____

16) Pohlaví

- muž
- žena

Děkuji Vám za ochotu a spolupráci při vyplňování ankety

Petr Vlk